

Kriminalita mládeže, její příčiny a důsledky

Bc. Tomáš Svoboda

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlín
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš SVOBODA**
Osobní číslo: **C11096**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor:

Téma práce: **Kriminalita mládeže, její příčiny a důsledky**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu **IMS Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009)**. Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na roustoucí kriminalitu mládeže v České republice
- na nejčastější příčiny vedoucí ke kriminálnímu chování
- na důsledky, které z kriminálního chování plynou

Součástí práce bude sociologický průzkum zaměřený na problémovou mládež.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Koukolík, F., Drtilová J. Vzpouza deprivantů: nestvůry, nástroje, obrana, Praha: Galén, 2006

Matoušek, O. Mládež a delikvence: možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže, Praha: Portál, 1998

Osmančík, O. Kriminalita mládeže. Část 1, Praha, 1969

Osmančík, O. Kriminalita mládeže: studie o mladistvých delikventech, Praha: SEVT, 1968

Zákon č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Další literatura bude obsažena v Projektu diplomové práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

V Brně dne 30. listopadu 2011

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.

vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47h Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užívá-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě díla vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se věnuje problematice kriminality mládeže, a je zaměřena především na příčiny a důsledky. Jejím cílem je přiblížit komparaci kriminality mládeže mezi učňovskými a středoškolskými obory. První část práce je věnována základním pojmům, které poskytnou lepší orientaci v daném tématu. Dále je řešena problematika příčin kriminality mládeže. Další část se zabývá důsledky kriminality mládeže, která může do budoucna mnoho ovlivnit. Dále má práce ukázat dnešní problematiku mládeže. Praktická část je zaměřena na kvantitativní výzkum, který byl proveden na vybrané škole se středními a učňovskými obory. Byla použita metoda dotazníku, kdy bylo zjišťováno, jak je kriminalita rozdílná mezi středoškolskými a učňovskými obory.

Klíčová slova:

Kriminalita, mládež, škola, rodina, výchova, mladistvý

ABSTRACT

This thesis deals with the problem of youth crime, and it is focused especially on its causes and consequences. Its aim is to present a comparison of juvenile delinquency among high school and apprenticeship students. The first part is devoted to basic concepts that provide a better understanding of the topic. Furthermore, there is discussed the issues of the causes and consequences of youth crime, which may further affect the development of individual. Not only that, but thesis should also reveal the problem of today's youth. The practical part is focused on quantitative research, which was conducted at selected school with secondary and vocational training courses. The method used was a questionnaire, which examined whether different perceptions of crime among high school students and apprentices.

Keywords:

Criminality, youth, school, family, education, juvenil

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Děkuji panu doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., za metodické vedení a ochotu, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat přítelkyni za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla nejen při zpracování diplomové práce, ale i během celého studia.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 KRIMINALITA	12
1.1 KRIMINALITA V OBECNÉM KONTEXTU	12
1.2 ZÁKLADNÍ POJMY Z OBLASTI KRIMINALITY	13
1.2.1 Delikvence	13
1.2.2 Mládež.....	13
1.2.3 Dítě (osoba) mladší 15 let	14
1.2.4 Mladistvý	14
1.2.5 Osoba blízká věku mladistvého	14
1.2.6 Pachatel trestného činu.....	14
1.3 KRIMINALITA PÁCHANÁ MLÁDEŽÍ	15
1.3.1 Majetkové trestné činy	15
1.4 LEGISLATIVA MLÁDEŽE	21
1.4.1 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod.....	21
1.4.2 Úmluva o právech dítěte	22
1.4.3 Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.....	23
1.4.4 Zákon č. 369/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.....	23
1.4.5 Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů.....	23
1.4.6 Zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.....	24
1.5 MOTIVY PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI.....	24
2 PŘÍČINY KRIMINALITY MLÁDEŽE	26
2.1 CHARAKTEROVÉ A TEMPERAMENTOVÉ PŘÍČINY	26
2.2 PŘÍČINY SOCIÁLNÍHO PROSTŘEDÍ	28
2.2.1 Rodina	28
2.2.2 Škola a školní prostředí.....	33
2.2.3 Společnost a vrstevníci.....	36
2.2.4 Média	38
3 DŮSLEDKY KRIMINALITY MLÁDEŽE	41

3.1	ODPOVĚDNOST MLÁDEŽE ZA PROTIPRÁVNÍ ČINY	41
3.1.1	Odpovědnost mladistvého	41
3.2	OPATŘENÍ UKLÁDANÁ DĚTEM MLADŠÍM PATNÁCTI LET	42
3.3	OPATŘENÍ UKLÁDÁNA MLADISTVÝM	42
3.3.1	Výchovná opatření	42
3.3.2	Ochranná opatření	43
3.3.3	Trestní opatření	44
3.4	PROBACE A MEDIACE	46
3.4.1	Dohled probačního úředníka	47
3.4.2	Probační program	47
3.5	PŘESAŤ K RIMINALITY MLADISTVÝCH DO SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI	48
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	50
4	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	51
4.1	METODY A CÍLE PRŮZKUMU	51
4.2	VÝSLEDKY ŠETŘENÍ A CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO SOUBORU	52
4.2.1	Vyhodnocení odpovědí	52
4.3	INTERPRETACE ZJIŠTĚNÝCH DAT	66
	ZÁVĚR	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
	SEZNAM OBRÁZKŮ	74
	SEZNAM TABULEK	75
	SEZNAM PŘÍLOH	76

ÚVOD

„Naše mládež miluje přepych, má špatné mravy, opovrhuje autoritou, nerespektuje starší“.¹

Isokratés

Kriminalita mládeže je v současné době velmi diskutované téma. Touto problematikou se zabývají jak kriminologové, tak i laická veřejnost. Proto jsem si jako téma své diplomové práce zvolil „Kriminalita mládeže její příčiny a důsledky“. Především bych chtěl tuto problematiku více přiblížit laické veřejnosti. Kriminalita mládeže a vše co s ní souvisí, je specificky oddělená trestná činnost, která se v mnoha aspektech odlišuje od jiných věkových kriminálních skupin - kriminalita mládeže se zabývá protiprávním jednáním osob do věku osmnácti let. Této skupině dává okolí ještě poslední šanci se změnit, a snaží se jí tuto změnu ulehčit a pomoci jí vstoupit do dospělého života s čistým štítem. Na děti a mladistvé působí různé společenské vlivy, se kterými se hůře vypořádávají. Často je kriminalita mládeže podpořena alkoholem nebo návykovými látkami. Ve většině případů je páchaná trestná činnost ve skupině, a probíhá v emotivním provedení, tedy není nic plánované ani promyšlené. Dále pak většina mladistvých delikventů pochází ze špatně fungujících a rozpadlých rodin.

Téma mé diplomové práce s názvem „Kriminalita mládeže její příčiny a důsledky“ vzbuzuje můj osobní zájem především z důvodu odborného přehledu do mé profesní kariéry policisty. Jako policista se setkávám s různými kriminálními skupinami a věřím, že se skupinou mladých delikventů se dá dále pracovat a změnit jejich chování k celkově dobrému fungování ve společnosti.

Hlavním cílem diplomové práce je popsat hlavní příčiny a důsledky kriminality mládeže, dále pak pomocí dotazníkového šetření zjistit, které faktory měly vliv na páchání kriminality mladistvých (např. přísná výchova, návykové látky,...) a provést komparaci kriminality mládeže mezi učňovskými a středoškolskými obory. Nakonec potvrdit či nepotvrdit stanovené hypotézy.

¹ Citáty slavných [online]. [cit. 2013-09-05]. Dostupné z: <http://www.citaty-slavných.cz/vyhledavani/ml%C3%A1de%C5%BE>

Ke splnění hlavního cíle je třeba stanovit cíle dílčí, především tedy vytvořit obsáhlý přehled informací, kde by si každý člověk našel cestu k této problematice, a více jí porozuměl. Uvědomil si důsledky, které mohou nastat ve vývoji dalších generací. Dále pak přiblížit a charakterizovat příčiny, které vedou ke kriminalitě mládeže.

Celková práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol, teoretické a praktické. V první z nich je obecně řešena kriminalita, nejčastější příčiny kriminality mládeže a její důsledky. Ve druhé kapitole jsou pomocí dotazníkového šetření sesbírána data, na základě kterých je provedena komparace mezi učňovskými a středoškolskými obory. Celkové výsledky práce jsou přehledně zobrazeny v tabulkách a grafech. Při zpracování práce jsem čerpal ze znalostí nabytých během svého studia, a z analýzy odborné literatury. Do práce jsem zahrnul i zkušenosti z policejní praxe.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KRIMINALITA

V této kapitole se budu zabývat teoretickými tématy týkající se kriminality mládeže.

1.1 Kriminalita v obecném kontextu

Pojem kriminalita pochází z latinského slova „*crime*“ zločin. Kriminalitou rozumíme společenský jev, jehož důsledkem je trestná činnost. Kriminalita je souhrn činů uvedených v trestním zákoníku obvykle popisovaných podle prostoru, času, rozsahu, struktury a pohybu.²

Kriminalita je obecně závažný sociální jev, který svým negativním působením na lidstvo narušuje jejich přirozené životní podmínky.

Kriminalita má velice blízko k dalším sociálně patologickým jevům, kterými jsou různé formy závislosti, extremismus, šikana, záškoláctví. Kriminalita a sociální jevy jsou velice často spjaty se situací v dané společnosti a senzitivně reagují na společenské změny a problémy. Různé způsoby a kvalitní řešení existujících problémů se odráží na stavu kriminality. Rozhodující moment je, do jaké míry společnost aktivně usnadňuje nebo naopak brání páchání trestných činů.

Kriminalita a její rychlý spád jsou ukázkovým příkladem dnešní společnosti. Pojem kriminalita je stále častěji součástí naší reality a každého z nás. Vše je zapříčiněno velkou informovaností o nejnovějších událostech z celého světa, ale narůstá i počet lidí, kteří mají s touto skutečností vlastní zkušenost. Stále častěji jsou na internetových stránkách k vyhledání články s brutální tematikou a novináři se stále častěji snaží tuto tematiku rozšířit o co největší pozdvižení, a proto přichází opětovně s brutálními zprávami. Má to i kladné stránky věci. Lidé jsou především obezřetnější a připraveni lépe na realitu, která je může potkat.³

Kriminalita vždy patřila mezi největší problémy lidstva, které se touto problematikou zabývalo. Vždy se ji snažilo alespoň omezit a v lepším případě úplně zničit. Je velice důležité si uvědomit, že omezení nebo zničení kriminality není jednoduchou záležitostí, ale jde

² Národní informační centrum pro mládež [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>

³ ZAPLETAL, Josef. *Vybraná kriminologická témata*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2001

o proces jejího pravidelného a dlouhodobého ničení. A tuto skutečnost nelze v žádném případě podceňovat. Je velice těžké odstranit rozdílné názory a rozpory mezi zájmy společností a jednotlivcem.⁴

Odborný pohled rozlišuje kriminalitu zjevnou a kriminalitu latentní. *Kriminalita zjevná* je kriminalita, která je vedena ve statistikách a o které se orgány činné v trestním řízení dozvědí na základě podnětu nebo z úřední povinnosti. *Kriminalita latentní* je kriminalita, o které se orgány činné v trestním řízení z různých důvodů nedozví, nebo kterou státní orgány nestíhají. U latentní kriminality je problém v tom, že občané mají malou důvěru v bezpečnostní orgány.⁵

1.2 Základní pojmy z oblasti kriminality

V této podkapitole bych se chtěl zaměřit na základní pojmy, které se týkají mládeže a jsou definovány z trestního a občanskoprávního zákona.

1.2.1 Delikvence

Delikvence by se dala přeložit jako určité jednání, které není uzpůsobené dané normě, kterou určitá společnost bere za svou a akceptuje ji. Je velice složité říci, že je určitá společnost, která všechny normy dodržuje a druhá společnost všechny normy porušuje. I slušná a pořádaná společnost dělá určité prohřešky vůči všeobecně uznávaným pravidlům. Například v obchodě něco vezmou a nezaplatí nebo si ze svého pracoviště berou kancelářské potřeby, které posléze používají doma.⁶

1.2.2 Mládež

Mládež je převážně spojována s různými věkovými třídami. Důležitý je předmět zkoumání u jednotlivých vědních oborů - sociologie, kriminologie, psychologie a pedagogie. Pro účely své práce bych označil mládež jako fyzické osoby mladší 18 let.⁷

⁴VANTUCH, Pavel. *Kriminalita mládeže a její prevence*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1984

⁵ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1998

⁶MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

⁷CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010

1.2.3 Dítě (osoba) mladší 15 let

Termínem dítě vnímáme a rozumíme osobu, která je mladší patnácti let tedy do věku 14 let a 364 dnů. Dolní věková hranice se většinou neurčuje, ale vždy se bere věkem narození dítěte. Jak jsem už napsal horní hranice je před dovršením 15- ti let. Tento termín se používá převážně v trestním právu. Tato osoba musí spáchat čin jinak trestný, za který není trestně odpovědná. Ale na druhé straně může příslušný soud uložit opatření. V policejní praxi se používá termín *nezletilý*.⁸

1.2.4 Mladistvý

Pojem mladistvý se ve věkové hranici pohybuje od dovršení věku 15- ti let do věku 18- ti let. K trestání této věkové skupiny se vztahuje zvláštní ustanovení a způsoby řízení. Trestný čin mladistvého se označuje jako *provinění*.⁹

1.2.5 Osoba blízká věku mladistvého

Tento pojem je trestněprávního charakteru, ale je užíván i kriminologií. Je to období, kdy jedinec dovršil 18 let života, ve kterém lze uplatnit zvláštní způsoby řízení proti mladistvému. Je proti mladistvému použit institut polehčujících okolností. Dále zde jsou specifické postupy při výkonu trestu odnětí svobody a ochranné výchově.¹⁰

1.2.6 Pachatel trestného činu

„Pachatel je trestněprávní označení osoby, která je subjektem nějakého trestného činu, protože jej buď přímo sám či prostřednictvím jiného spáchala, pokusila se o něj, případně ho i jen připravovala.“¹¹

„Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná“¹²

⁸ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002

⁹ Wikipedia [online]. [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Mladistv%C3%BD>

¹⁰ Žák a sociálně patologické jevy v kontextu střední školy [online]. [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://www.sosub.cz/prevence/hyp1.htm>

¹¹ Wikipedia [online]. [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pachatel>

¹² Zákon č.40/2009 Sb., trestní zákoník

1.3 Kriminalita páchaná mládeží

Kriminalita páchaná mládeží má mnoho specifických aspektů. Na kriminalitu můžeme nahlížet z více hledisek. Trestným činům se převážně věnuje forenzní psychologie, která patří do aplikované psychologie. Zde můžeme rozlišovat různé podobory např. psychologii soudní, která se zaměřuje na chování lidí v průběhu soudního líčení, penitenciární a post-penitenciární psychologii, která slouží k začlenění trestaných osob do normální společnosti. Mezi nejdůležitější patří psychologie kriminalistická, která pomáhá při pátrání a vyšetřování různých trestných činů.¹³

1.3.1 Majetkové trestné činy

Mezi nejčastější jednání, které přestupuje zákon u mladistvých je majetková trestná činnost. Mezi tuto protizákonnou činnost patří zejména krádeže, kdy tento čin patří mezi nejlépe proveditelné a nese nejmenší riziko dopadení. Pachatelé staršího věku a zkušeností si záměrně vybírají mladší nezkušené kamarády, které posléze zapojují do svých protiprávních aktivit. Mladší kamarádi vidí ve svých starších kamarádech velké vzory a všude je následují. Většinou poté dochází k vykrádání vozidel, drobných obchodů a někdy i lékáren.

Z mé policejní zkušenosti vyplývá, že se většinou bere mladší kamarád, který je veden starším kamarádem, který mu určuje, kdy a kde má krást. Nejčastěji se jedná o různá obchodní centra nebo malé zapadlé obchůdky. Základním cílem celé trestné činnosti je opatřit si finanční hotovost. Tato mládež převážně potřebuje peníze na cigarety a návykové látky- především drogy (konopí, toluen) a alkohol.

Kriminalita mládeže zaměřená na majetkovou kriminalitu nemá své základy jen v získávání finanční hotovosti, ale i získávání pocitu majetkové nerovnosti. Většina mládeže chce realizovat své sny a vyrovnat se svému okolí a nejjednodušší cesta, která k tomu vede je prostřednictvím kriminality. Z tohoto důvodu se mladistvý dopouští krádeží ve škole, obchodech a na ulici a tím chtějí získat majetkové zvýhodnění vůči svým vrstevníkům.¹⁴

¹³ HAYES, Nicky. *Aplikovaná psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003

¹⁴ VEČERKA, Kazimír. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004

Nejčastější majetkové trestné činy, kterých se dopouštějí mladiství pachatelé, jsou následující:

▪ **Krádež (§205)**

„(1) Kdo si присvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

a) způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou,

b) čin spáchá vloupáním,

c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,

d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo

e) čin spáchá na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace osob,“¹⁵

Jednoduše řečeno je tedy krádež určité jednání pachatele, který se zmocní cizí věci.

Krádež se nejčastěji dělí podle typu na:

- ✓ *krádež prostou* - jedná se většinou o krádeže v klubech, obchodech a ve školách. Pachatelé jsou převážně chlapci, ale i dívky se zúčastní drobných krádeží. Jak již bylo uvedeno výše, tak hnací motor mladých pachatelů je získání nedostupných předmětů (alkohol, cigarety, elektronika).
- ✓ *krádež vloupáním* - krádež vloupáním je specifická v tom, že má pravidlo, které se musí porušit a to je, že musí být překonána pachatelem určitá překážka (zámek, okno, dveře). Krádeže, které nejvíce probíhají v podání mladých delikventů, jsou vloupání do aut. Výhoda pro pachatele je, že i když v dnešní době jsou na každém rohu kamery, tak není lehké pachatele přistihnout při činu a proto je riziko odhalení velmi nízké. Nevýhodou zase je, že se ve vozidle nenachází takové drahé věci, které se dají dobře prodat. Dále se vloupávají do stánků a zahradních chatek.

▪ **Neoprávněné užívání cizí věci (§ 207)**

„(1) Kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu je přechodně užívat, nebo kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně takové věci, které mu byly svěřeny, přechodně užívá,“¹⁶

¹⁵ z. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, § 205

Jak jejich název napovídá, jedná se o užívání cizí věci. V nejčastějších případech se jedná o užívání vozidla, kdy pachatel používá automobil pro své potěšení, chce se předvést před kamarády nebo ho použije na další trestnou činnost a posléze někde odstaví.

▪ **Poškození cizí věci (§ 228)**

„(1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán, kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou.“¹⁷

V tomto případě je to jednání pachatele, který svým úmyslným jednáním poškozuje nebo poškodí natolik věc, která už není upotřebitelná. Ve většině případů, kdy mladý pachatel poškodí úmyslně cizí věc je, že je často pod vlivem alkoholu nebo drog. Je to i možnost vybití negativních emocí a vyzkoušení adrenalinu. Rozšířeným poškozováním cizí věci je sprejerství, které je u nás trestáno.

▪ **Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270)**

„(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.“¹⁸

Dle mého názoru patří toto novodobé porušování zákona u mladistvých za velký fenomén, protože donedávna toto porušení zákona nikdo neznal nebo neřešil. Tento trestný čin samozřejmě není přisuzován jen mladistvých pachatelů, ale má tady své zastoupení. Možná si to žádný mladý pachatel ani neuvědomuje, ale stahování filmů, hudby nebo počítačového softwaru je trestné. Každý může oponovat tím, že DVD jsou předražena, a kdyby

¹⁶ z. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, § 207

¹⁷ z. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, § 228

¹⁸ z. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, § 270

byla levnější, tak ke stahování nedochází. Dneska existuje mnoho internetových adres, kde je stahování zákonné, ale další distribuce a prodej už povolen není.

▪ **Násilná kriminalita**

V názvu se nám již od začátku odráží způsob, který u tohoto druhu kriminality převládá a to je násilí. Dalo by se tedy říci, že se jedná o poškozování nebo zničení určitého objektu. Zde si přiblížíme pojem agrese, která je u násilí velice důležitá. Je to tedy určitá forma jednání, jejímž cílem je někomu nebo něčemu záměrně ublížit nebo někoho poškodit. Nejedná se vždy o fyzickou agresi, ale může se jednat třeba o agresi psychickou nebo verbální a může nést větší následky než agrese fyzická.¹⁹

Mezi násilné trestné činy, kterých se mladiství dopouštějí, patří:

✓ *Ublížení na zdraví (§ 146)*

„(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na těhotné ženě,

b) na dítěti mladším čtrnácti let,

c) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

d) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

e) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.“²⁰

K ublížení na zdraví nejčastěji dochází v potyčkách ve škole nebo mimo školu např. v parku. Tento trestný čin bývá často spojován se šikanou, která následně vede k fyzickému ubližování. Vždy je jasně stanovena role, kdo je pachatel, který chce ublížit

¹⁹ GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006

²⁰ z.40/2009 Sb. Trestní zákoník § 146

a oběť, které je ubližováno. Důležité je si uvědomit, že násilí nevzniká bezprostředně před konfliktem, ale má své kořeny v minulosti pachatelů.²¹

✓ *Rvačka (§ 158)*

„(1) Kdo úmyslně ohrozí život nebo zdraví jiného tím, že se zúčastní rvačky, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, je-li při činu uvedeném v odstavci 1 jinému způsobena těžká újma na zdraví.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, je-li při činu uvedeném v odstavci 1 jinému způsobena smrt.“²²

Je to napadení více osob, které mají rozdílné názory a postoje jako příklad jde uvést: fanoušci fotbalu (Sparta x Ostrava), kdy se tyto dva týmy scházejí na domluveném místě a porvou se mimo hřiště.

✓ *Loupež (§173)*

„(1) Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.“²³

Loupež probíhá vždy tak, že pachatel nebo skupina mladistvých pachatelů pod výhrůžkou násilí odcizí oběti věc, kterou má při sobě (peníze, šperky, telefon). Pokud oběť pod výhrůžkou násilí své věci nevydá, tak přichází na řadu využití násilí.

Mladí pachatelé u tak závažného trestného činu dělají příliš mnoho chyb a to celé vede k jejich odhalení. Největší problém je příprava, kdy nejsou schopni se dostatečně připravit na nečekané situace v době útoku a vše vede k jejich rychlému dopadení.²⁴

✓ *Omezování osobní svobody (§ 176)*

„(1) Kdo násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné újmy

a) nutí jiného k účasti na náboženském úkonu,

²¹PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Vyd. 1. V Praze: Triton, 2005

²² z.40/2009 Sb. Trestní zákoník § 158

²³ z. 40.2009 Sb. Trestní zákoník §173

²⁴ VANTUCH, Pavel. *Kriminalita mládeže a její prevence*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1984

b) zdržuje jiného bez oprávnění od takové účasti, nebo

c) jinému v užívání svobody vyznání jinak brání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.²⁵

Tento trestný čin je většinou páchan ve skupině a často vede k šikaně.

✓ **Znásilnění (§185)**

„(1) Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.“²⁶

Ve většině případů se jedná o členy různých part, kteří jsou posilněni alkoholem nebo drogami. Jen málokdy se stává, že mladistvý pachatel napadne sám osamělou ženu.

▪ **Drogová kriminalita**

Drogy respektive toxikomanie patří v dnešní době k velkému patologickému jevu, který si vyžaduje od společnosti velkou pozornost a systémové řešení.

Zvyšuje se počet mladých lidí, kteří začínají užívat drogy, nejvýraznější je to ve skupině adolescentů, i když experimenty s drogami začínají už v mladším školním věku. Nejrizikovější skupina dětí a mládeže je v období puberty, protože z důvodu svého sociálního a psychického zranění jsou velmi zranitelní a proto je potřeba této skupině věnovat velkou pozornost. Nejkratší cesta mladistvého ke vzniku závislosti a tím i kriminality je špatně fungující rodinné prostředí. Mnoho rizikových faktorů, které vedou dítě či mladistvého k toxikomanii je: závislost člena rodiny u kterého vše vidí, špatně nastavená pravidla (chození do školy, příchody domů), rodiče, kteří podlehli době a příliš pracují a nevěnují se dětem, výchovné chyby (přehnaná přísnost, ojediněle i fyzické tresty). Pokud rodina není schopna zajistit základní potřeby, tak na scénu přichází vliv vrstevnické skupiny, která má vlastní pravidla, ale bohužel mimo zákony. Jejich dodržování je prioritou a jakékoliv nedodržení se trestá. Na mladého člověka má skupina velký vliv a to spíše negativní, který se

²⁵ z.40/2009 Sb. Trestní zákoník §176

²⁶ z.40/2009 Sb. Trestní zákoník §185

projeví užíváním drog, krádežemi a rvačkami. Ve velkých městech, kde je velká míra anonymity a skoro žádná aktivita, to vše může vést ke konzumaci drog.²⁷

Jedná se o trestné činy, které se zabývají výrobou a distribucí různých drog ve školách, v klubech a na různých společenských akcích, které může pořádat mládež. Nejčastější droga, která se zde vyskytuje, je marihuana a jiné taneční drogy. Distribuce drog bývá dobře organizovaná. Pokud je prodejce mladistvý, tak se většinou jedná o poslední článek organizace. Většinou si mládež mezi sebou shání drogy sama.

✓ *Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284)*

„(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.“²⁸

✓ *Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285).*

„(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.“²⁹

1.4 Legislativa mládeže

V této kapitole bych chtěl přiblížit určité zákonné postupy a právní předpisy, které nám pomáhají hájit zájmy dětí a mladistvých a které nám pomáhají řešit danou problematiku.

1.4.1 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod patří k ústavnímu pořádku České republiky. Práva a svobody, které jsou uvedeny v Listině, se může domáhat každý. Pro právo a svobodu platí, že jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná, nezrušitelná a chrání je soudní moc.

²⁷ ARTERBURN, Stephen a Jim BURNS. *Drogy klepou na dveře: výchova, prevence, léčba*. Vyd. 1. Brno: Nová naděje, 2001

²⁸ z.40/2009 Sb. Trestní zákoník § 284

²⁹ z.40/2009 Sb. Trestní zákoník § 285

Listina je prvním ústavním dokumentem, který stanovil jasná demokratická práva a svobody. Zajišťuje tedy neporušení práv a svobod a nedotknutelnost každého z nás.³⁰

1.4.2 Úmluva o právech dítěte

Jedná se o mezinárodní konvenci, která stanovuje občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva dětí. Vše kontroluje a dohlíží na to Výbor pro práva dítěte Organizace spojených národů. Valné shromáždění Organizace spojených národů ji vyhlásilo dne 20. listopadu 1989 v New Yorku.³¹

Úmluva o právech dítěte je založena na čtyřech základních principech:

- **Právo na život a přežití** - zajišťuje zachování života dítěte a snaží se uspokojit jeho základní potřeby (jíst, zdraví, bydlet, životní úroveň)
- **Právo na rozvoj** - snaží se dát dítěti možnost se rozvíjet, zlepšovat se ve vzdělání a mít čas na hru a své koníčky. Dále by mělo mít jistou svobodu myšlení a přístup k informacím.
- **Právo na ochranu** - musí být ochráněno před násilím, ubližováním, zanedbáváním a zneužíváním ze všech hledisek.
- **Participační právo (právo na účast)** - může se volně vyjadřovat ke všem situacím, které se ho týkají, může zveřejňovat svůj postoj a názor a mít slovo ve věcech, které ho můžou do budoucna ovlivnit.³²

Zde bych uvedl nejdůležitější práva dítěte: právo na: život, domov, žít se svými rodiči, mít své kamarády, vzdělávat se, bezpečí. Práv dětí je mnohem více a některé musí zajišťovat stát, jiné rodiče a některé i právní zástupce. Stát by měl děti chránit před diskriminací a snažit se jim najít vhodnou rodinu, když ji nemají.

³⁰ Wikipedia [online]. [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Listina_z%C3%A1kladn%C3%ADch_pr%C3%A1v_a_svobod

³¹ Wikipedia [online]. [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%A1mluva_o_pr%C3%A1vech_d%C3%ADt%C4%9Bte

³² Absolventi [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://absolventi.gymceb.cz/2007/mihrubo/umluva.html>

Když už má někdo svá práva, tak jsou ve většině případů i porušována a to platí i u dětí. Nejčastěji jsou porušována práva:

- ✓ na ochranu před tělesným nebo duševním násilím, urážkami nebo zneužíváním, patří sem i sexuální zneužívání, špatné zacházení ze strany rodičů nebo opatrovníka.
- ✓ na ochranu před užíváním psychotropních nebo narkotických látek a před zneužitím při výrobě a distribuci s těmito látkami.
- ✓ na ochranu před různými formami sexuálního zneužívání (pornografie, prostituce)³³

1.4.3 Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Upravuje vztahy mezi rodinnými příslušníky, kteří spolu uzavřeli manželství, anebo kteří se rozvádějí. Upravuje poměry a povinnosti k dítěti po dobu rozvodovou, určuje míru rodičovské zodpovědnosti, určuje výchovná opatření, otcovství a v neposlední řadě i osvojení.

1.4.4 Zákon č. 369/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Má na starosti zajišťování ochrany dětí, hájí jejich zájmy a dělá vše pro blaho dětí. Upravuje postup orgánů sociálně právní ochrany dětí. Zajišťuje náhradní rodinnou péči, preventivní a poradenskou činnost.

1.4.5 Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů

Zajišťuje pobyt dětí ve školských zařízeních a dohlíží nad preventivně výchovnou péčí ve školských zařízeních.

³³Absolventi [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://absolventi.gymcheb.cz/2007/mihrubo/umluva.html>

1.4.6 Zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Upravuje určité podmínky odpovědnosti mládeže za trestní činy uvedené v zákoně. Ukládá opatření za protiprávní činy, určuje postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.

1.5 Motivy páčání trestné činnosti

Asi bude hodně těžké najít u dětí a mladistvých jejich hlavní motivaci, která je vede k páčání trestné činnosti. Pravděpodobně půjde o jedince, kteří ještě nejsou natolik psychicky vyzrálí, aby si uvědomili, proč vlastně trestnou činnost páčají, natož, že z toho může plynout i trest.

Mladá generace lidí přichází do tohoto nestabilního světa, který každým dnem přináší nové věci a vše se mění. Nabízí mnoho možností, ale i omezení. Někteří po tomto světě rostou a kráčejí rychle, lehce a dravě kupředu díky možnostem dnešní doby a hlavně rodinnému zázemí, které jim připravili jejich rodiče. Druzí dlouhou dobu stojí na jednom místě nebo se pomalu či s určitými zastávkami pohybují k nejasné budoucnosti. Před každým jedincem se otevírá velká brána materiálních možností, o které se každý bude chtít snažit. Bohužel, tato brána se otevře jen vyvolené populaci a pro většinu lidí zůstane navždy uzavřena. Větší část populace má pocit, že nabízené možnosti a cíle vypadají hodně reálně, ale vše je jinak a málokdo na to dosáhne. Hlavně u mladistvých delikventů je to velice frustrující a snaží se proto najít jiný nezákonný způsob. Pokud na svět pohlíží, že je nejdůležitější pojem „mít“ a nikdy se nezajímají o pojem „být“, tak je pak jasné, že jim jde jen o spravedlivé rozdělení materiálních statků. K tomuto řešení je vede jejich rodinná situace, společenský tlak, jejich sociální okolí a jejich špatná výchova. Kriminalita mladistvých je často nevyzrálá, hledající dobrodružství a řešit vše během okamžiku.

Důvodem, který vede mladistvého pachatele ke spáchání trestného činu, může být třeba nedostatečná zodpovědnost za své jednání, neumí si vážit hodnot a majetku druhých, protože nikdy nezažili, jak je těžké si na něj vydělat, nemají žádnou úctu k životu a zdraví, od raného věku nemají pevně stanovená pravidla z rodinného života a v dospívání nerespektují nastavená společenská pravidla, natož authority, které jim pravidla přikazují. Touží jen po dobrodružství a poznávání nových a nebezpečných věcí, v neposlední řadě chtějí vystoupat na samotných vrchol jejich party.

Motivací bude pohled mladistvého na konzumní život okolo něho, kdy je ovlivňován reklamami a snaží získat věci, které jsou pro něho většinou finančně nedostupné. Vede to k jediné věci a to je, že se jí bude snažit získat trestnou činností a kde se začíná rozjíždět začarovaný kruh krádeží, které vedou jen do temné budoucnosti.

Dále může být motiv způsoben svými vrstevníky, kteří pocházejí z dobře finančně zajištěných a mohou si dovolit mnohem větší luxus. Začíná to lepším oblečením, telefonem a vede to k závisti a okrádání spolužáků.

Dalším motivem páchaní trestné činnosti může být fakt, že mladistvé ovlivňuje ve vývoji moderní technika. Především se jedná o televizi, internet a hlavně počítačové hry, kde je velice živě vyobrazena a demonstrována síla páchaná na lidech. Na rozdíl od televize a počítačových her je realita úplně jiná, ale to si už mladistvý delikvent neuvědomuje. Jeho agresivní postoj může ještě zesílit z důvodu, aby se mohl ukázat před svými kamarády a spolužáky.

Každé chování většinou vede k uspokojování určitých potřeb. Jsou jimi:

- získávání materiálních prostředků, která pochází z trestné činnosti,
- únik před velkým problémem nebo neřešitelnou situací v daný moment,
- každý chce být chválen, a pokud mu to není dopřáno, tak si hledá seberealizaci jiným způsobem,
- vždy je potřeba zajistit citovou jistotu a bezpečí a to i trestná činnost a parta
- potřeba určitého povzbuzení je nahrazeno nežádoucím způsobem.³⁴

³⁴ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009

2 PŘÍČINY KRIMINALITY MLÁDEŽE

Důležité je zjistit a určit, kde vznikají příčiny a důvody pro kriminalitu. Mohou to být určitá zvláštnost ve vývoji mladého člověka a prostředí, ve kterém se narodil a vyrůstal. Jedná se o faktory, které u mladého člověka vytváří postoj vůči druhým lidem, žebříček hodnot a celkové začlenění do společnosti.

Osobnost se především utváří v rodině, mezi přáteli a známými, kde mladý člověk vyrůstá a žije. Dále ji utváří školní prostředí, spolužáci a učitelé. Pokud na mladého člověka působí negativní vlivy, tak je nejčastěji zasažena psychika člověka v podání motivace, sebeovládání a morální složky osobnosti.

Nejvíce závažné příčiny, které vedou k páchání kriminálních činů mladistvými, jsou celkově vedená rodinná výchova, nedostačující školní prostředí, velký vliv kriminální party a média, která vedou k inspiraci.³⁵

2.1 Charakterové a temperamentové příčiny

Osobnost člověka se vykládá různě dle zvolené literatury a to mnohými způsoby. Může být zvolen pohled poznávání nebo pohled ovlivnění, třeba při výchově. Charakter, vůle, temperament a schopnosti jsou prvky tvořící osobnost. Každá osobnost je jedinečná a nelze ji nikdy zopakovat. Proto je každý člověk jiný a odlišuje se od ostatních. Proto si každý člověk volí své vlastní cíle, které bere za ty správné, stanovuje si svůj postoj ve společnosti, vyjadřuje a projevuje své názory a ovládá sám sebe.

Největšími předsudky ohledně kriminální mládeže trpí veřejnost a masová média. Tyto předsudky se pravděpodobně berou s různých postojů občanů a s celkovou frustrací dnešní společnosti. Jakoukoliv osobnost člověka ovlivňují další faktory a to může být genetická vybavenost osobnosti nebo případné psychické poruchy. Když se k tomu přidá ještě vliv negativní výchovy, který má na osobnost podstatný význam, zejména u osob, kde se projevuje delikvence.³⁶

³⁵ CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010

³⁶ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

Poruchu chování lze zjednodušeně přirovnat k odchylce v oblasti socializace, kdy mladistvý není schopen přijmout normy chování na úrovni jeho věku nebo svých rozumových schopností. Dítě se ve svém vývoji učí rozhodovat, co je správné a co je špatné a to i ve vztahu k určité situaci. Znat určité normy u dítěte neznamena, že je bude i správně používat. Musí se podle nich i chovat. Ze začátku je vedou rodiče a později si dítě musí uvědomit své chování a rozhodnout se správně. Správnou odpovědí, že dítě reaguje dostatečně, je pocit viny v době, kdy něco udělá a ví, že je to špatné.³⁷

Mladý člověk nemá potřebné zkušenosti a není tolik vyspělý, nemá právní vědomosti, a proto není schopen adekvátně zhodnotit nebezpečnost a případné následky svého chování a jednání. Nejhorší je období puberty, kdy se snaží bojovat proti komukoliv a čemukoliv. Toto období se dá zařadit jako nejsložitější období dětství a dospívání. Mladistvý jedinec má problémy se sebou, se svojí rodinou, nejbližším okolím, ale i s celou společností. Jeho jednání je zbrklé a přecitlivělé, odmítá kohokoliv poslouchat a žádné rady mu nejsou dobré, vždy se snaží prosadit svůj názor. Jeho snaha je, aby se co nejvíce odlišil od ostatních, svých spolužáků a kamarádů. Poté může dojít k tomu, že se dopouští trestné činnosti s použitím hrubé síly. Ničí majetek, kam se vloupal a napadá bezdůvodně jiné osoby.

Přitom může zpravidla dojít k horšímu následku, než který prvotně hrozil a vše může vést k těžkému ublížení na zdraví s následkem smrti, přestože chtěl mladistvý pachatel jen malou finanční hotovost.

Delikventní chování se dá vysvětlit jako určitý pokus jedince s minimálním sebehodnocením, který chce zvýšit své hodnocení ve společnosti kriminálním chováním. Podmínky mu neumožňují společensky přijatelnou formu potvrzování jeho hodnoty svojí prací, výkony z hlediska sportovního nebo úspěšné realizování vztahu k člověku jiného pohlaví, rodiny atd.³⁸

S velkou pravděpodobností se mladý člověk při přechodu do dospělosti přizpůsobí dospělosti a přestane páchat trestné činy. Není to vždy pravidlo, někteří mladiství se stávají kriminálními živly i v dospělosti.

³⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008

³⁸ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

2.2 Příčiny sociálního prostředí

V této podkapitole se budu snažit přiblížit nejčastější sociální příčiny, které vedou mládež páchat trestnou činnost a nejvíce je ovlivňuje.

Mezi sociální příčiny kriminality mládeže řadíme:

- rodinu
- školu
- vrstevníky
- média

2.2.1 Rodina

Rodina je tradičně považována jako hlavní faktor, který svým selháním umožňuje mladistvým kriminální činnost. Je známo, že rozhodující úlohu ve výchově svých dětí mají rodiče a mají být svým chováním správným příkladem svých dětí. Ne vždy tomu tak musí být.³⁹

V rodině dostává své první informace a vzory chování, které utváří jeho osobnost. Jak je již známo, děti se nejvíce učí od svých nejbližších. Ztotožňují se s rodiči, ve kterých vidí své vzory a snaží se být jako oni. Pokud samozřejmě dětem nedají rodiče vzory, které hledají, tak dochází k tomu, že si děti špatně osvojí normy chování. To znamená, když jsou vedeny problémy provázeny hádkami, násilím nebo jeden z rodičů páchá trestnou činnost, tak dítě vše bere jako normální chování. V nejhorších případech rodiče využívají děti k páchání trestné činnosti.

Dítě vnímá velice dobře každou situaci, třeba když rodiče jsou vlivnými a bohatými osobami a ve společnosti mají uznání a chválu a vše využívají ve svůj prospěch. Třeba na školách svým dětem zajišťují různé výhody u učitelů a ti jim poté vycházejí vstříc a více se jim věnují a přehlíží malé porušení školního řádu. Dítě si z toho vezme, že vše si může dovolit a nic pro něho není zakázané.

Mladý jedinec by si měl vždy ze své rodiny odnést dobrý vztah a úctu k základním lidským hodnotám a principům společnosti. Pokud rodina není schopna tuto roli zvládnout,

³⁹ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

tak je velká pravděpodobnost vzniku špatného prostředí. Výskyt kriminality vychází pravděpodobně z rozvrácených a neúplných rodin. Dítě zde postrádá citový vztah od rodičů o jeho problémy a život. Zajištěná materiální stránka nemusí znamenat spokojené dětství a budoucí život.

Faktory, které ovlivňují činnost rodiny, mohou být následující:

- nezáměr a nepřiměřená výchova rodiny svého jedince,
- neřešení školní docházky a jiných problémů ve škole,
- neúplná nebo rozvrácená rodina,
- přednost pracovních záležitostí před výchovou dítěte,
- závislost členů rodiny na alkoholu a následná trestná činnost⁴⁰

Hlavní role a její funkce rodiny nejsou vždy pevně stanoveny, jak lze vidět na novodobé historické proměně. Mezi autory, kteří se zabývají dějinami panuje shoda, že obě tato období byla v lidské společnosti ještě donedávna spjata s dospělostí a žádné výjimky nebyly stanoveny. Děti a mladiství se stále delší dobu věnují vzdělávání a vše nabývá na významu. V dobách středověku by se dalo říci, že z dětství se šlo hned do dospělosti. Dítě muselo pracovat a podílet se na všech aktivitách s dospělými. Vždy docházelo k vysoké úmrtnosti dětí v rodinách, tak nebyli považováni za tak velkou investici jako dnes. Dříve nebyla stanovena věková hranice trestní odpovědnosti, vše začalo až začátkem novověku. Dříve se bralo, že dítě je považováno za stejně dobrou pracovní sílu jako dospělý. Vše se změnilo, když byla zavedena povinná školní docházka, která dětem dala možnost vzdělávat se a prožít dětství jaké si zaslouží.

V dnešní moderní společnosti je zajímavý pohled na dnešní rodinné soužití, kdy klesá počet sňatků, porodnost a zvyšuje se věk, kdy lidé vstupují do manželství. Stoupá i počet rodin, kdy o dítě pečují jen jeden z rodičů nebo druhého rodiče nikdy nepoznal. Rodina spolu nežije pohromadě jako dříve, kdy všichni spolu žili přes generace. Lidé zakládají rodiny, i když nejsou oficiálně spolu. A samozřejmě stoupá rozvodovost.⁴¹

⁴⁰ CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010

⁴¹ TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001

Tradiční pouta, která byla po řadu generací v rodině budována, ztrácejí na významu. Vklad rodičů do nové generace už nejsou majetek, výhody nebo tituly, které se za řadu generací předávali, ale je to vzdělání. Vzdělání přebraly od rodiny různé instituce a programy, které jen těžko udržují krok s rozvojem vědy a techniky. Děti jsou stále v určitých dovednostech lepší, především s novou počítačovou technikou, kdy předbíhají i své rodiče, kteří se od nich poté učí. Dnešní hodnota společnosti je individuální svoboda, osobní rozvoj a sebeuplatnění.

Zde může nastat obava, že bude slábnout vazba mezi rodičovstvím a partnerstvím. Dalším trendem moderní doby je, že stát přebírá povinnosti rodiny na sebe. Sociální stát se stává náhradní rodinou všech občanů. Je to důsledek i toho, že sociální dávky zvýhodňují neúplné rodiny, kdy z nich vytvářejí ekonomicky stabilnější prvek než úplná rodina, kde žijí oba rodiče.

Dříve platilo, že většina delikventně jednajících mladých lidí pochází ze sociálně slabých, nevzdělaných a špatně fungujících rodin. Postupem času se mladistvý delikvent vyskytuje ve střední třídě a stoupá i do nejvyšších pater sociálních vrstev. Ale nejvíce delikventní mládež se nachází v nejnižších vrstvách společnosti, kdy jsou lidé bez řádné pracovní kvalifikace a je zde chudoba a nezaměstnanost. Důvod, proč se kriminalita mladistvých dostává i do lepších rodin může být ta, že klesá vliv rodiny na chování svých dospívajících dětí. I rodiče z lepších rodin nemají zájem o své děti a jsou na ně přísní. Tato situace není tak dobře vidět ve společnosti, protože jsou lépe maskovány a jsou hůře společností ovlivnitelné než ty, které jsou ze slabších společenských vrstev.⁴²

Důležitá je vazba, která vznikne mezi dítětem a rodiči a může být klíčovým prvkem osobního vývoje. Pokud se dítěti nedostane přiměřené rodičovské péče, může to mít velký vliv na jeho duševní vývoj. Pokud rodiče nejsou schopni se o své děti adekvátně starat a reagovat na jejich požadavky, vytvoří si děti negativní představu, která se bude přenášet na ostatní dospělé. Dítě pak není samo schopno si vytvořit důvěru vůči dospělému, je nespokojen ve své potřebě, a proto zdůrazňuje zesilování emočního projevu nebo se uzavře do sebe a hraje nezávislého jedince. U jiných dětí se vyvine chaotická reakce na rodiče,

⁴²MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

kde se střídají projevy blízkosti a odmítání. Toto chování je patrné u dětí, které jsou týrané a zneužívané. Delikventní mládež popisuje své rodiče jako chladné s minimem rodinné výchovy a zájmu o dítě. Rodiče se ke všemu staví pasivně a odmítavě, kdy se snaží všemu vyhnout a o nic se nezajímat. V takové rodině je velká pravděpodobnost, že dítě či mladistvý si vůči svým rodičům vybudují nejisté vazby.

Zvláštní kategorii dětí a mladistvých tvoří skupina, která nikdy neměla problém s rodinným prostředím, protože žádné nikdy nepoznala. Děti, které jsou vychovávány v zařízeních. Tyto děti nikdy nepoznaly žádnou rodinu a od narození si prošli všemi náhradními domovy. Je tedy patrné, že budou velice deprimované a budou mít slabou schopnost navazovat vztahy a lépe se socializovat. Jejich jediná výhoda je, že oproti dětem, které do ústavů nebo dětských domovů přijdou později je, že mají velice dobrou adaptaci na ústavní prostředí. Nevýhodou může být fakt, že nejsou schopni v reálném životě dobře fungovat a většinou skončí ve vazbě nebo vězení, kde se cítí mnohem lépe a mají pocit, že to tam znají.

U dospívajících dětí, které nejsou schopny dodržovat společenské normy, je pravděpodobně chyba na straně rodičů, kteří špatně vedli jejich vnitřní disciplínu. Je tedy patrné, že rodiče se u svých dětí nesnažili o vytvoření zábran k asociálnímu chování svých dětí, které jsou pak vedeny k delikventnímu chování. U delikventních dětí a mládeže je snadné dohledat tvrdou, nekompromisní a agresivní výchovu svých rodičů. Tělesné tresty nejsou tak účinné, jak by se mohlo zdát a dítě se posléze vnitřně vzdaluje, začíná lhát a snaží se jakýmkoliv způsobem vyhnout trestu. Takhle jsou vlastně posilovány způsoby chování, kterým jsme chtěli zabránit. Tyto rodičovské nedostatky výrazně ovlivňují budoucí význam delikventního chování dětí. Zajímavým a méně častým případem je situace, kdy matka své dítě nevědomě vede k delikventnímu chování, kdy ho povzbuzuje v chování, které mu předtím zakázala nebo neschválila. Dítě si to přebere po svém a na zákazy nehledí a bere vše za dovolené.⁴³

Dohled rodičů a uplatňování výchovy jsou důležitým parametrem, který s kriminálním chováním mládeže hodně souvisí. Dohled rodičů spočívá v přehledu, kde se dítě nachází

⁴³ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

ve volném čase, s kým se baví a kamarádí a jak se vrací domů. Pokud je dohled rodičů velký a přehledný, tak se snižuje riziko delikventního chování svých dětí. Pokud dohled není veden poctivě, tak děti dostávají příliš velký prostor a mohou se dopouštět trestné činnosti.

Faktor, který neblaze působí na vývoj dítěte je nepřítomnost jednoho z rodičů. Především se jedná o otce. Na vině může být matka samoživitelka nebo rozvod. Chlapcům chybí vzor, který by je motivoval a mohli by se dle něho řídit a dívkám zase mužské chování. Také na matku je vyvíjen větší tlak, když musí vychovávat děti. V neposlední řadě může zlepšit situaci nevlastní otec, který se o děti bude starat. Důležité je, kdy se k rodině připojí a jak ho přijme. Může se stát, že celou rodinu může rozvrátit a posléze odejít.

Celkový rozpad fungující rodiny má velký vliv na vývoj dítěte. Pokud se rodiče rozvedou, nejhůře to berou děti, které ani netuší, co se vlastně děje a má to velký vliv na jejich další vývoj osobnosti. V každém věku dítě při rozvodu trpí a nese si to celý život a mnohdy si to převezme i do své vlastní rodiny. Dítě pokaždé jinak reaguje na rozvod podle toho v jakém věku, jaké situaci se nachází a jakého je pohlaví. Rodiče si většinou ani neuvědomují, že na dítě bude mít rozvod takový psychický dopad a jehož důsledky nejsou včas rozpoznány. Důsledky se nemusí ukázat hned, ale až postupem času, třeba v pubertě nebo na začátku dospělosti. Nejhorší na tom je, že konfliktní rozvodová situace rozvodem nekončí a děti trpí dále. Nenastane žádné uklidnění, obnovení řádného pořádku a zlepšení psychického stavu dítěte. Nastalá situace rozvodu pokračuje i nadále a atmosféra je stále plná napětí a stresu, kdy je vše dlouhodobě vlečeno soudním řízením. Soudní spory jsou o majetek a hlavně o děti, které musí docházet k soudním znalcům a vybrat si rodiče, kterého si více váží a ke kterému by se raději vrátilo. Dítě je takový hromosvod, který slouží jako „vyřizovač“ účtů mezi rodiči.

Zajímavá situace pro dítě nastává po delší době po rozvodu, kdy se určují nové role v rodině a matka se začne místo manžela svěřovat svému dítěti. Jak je nešťastná a hledá u něho pochopení a útěchu. Matka se postupně na dítěti stává závislou a vyčítá mu, že ho nemiluje, tak jako ona jeho a má ji vynahrazovat vše, v čem ji otec zklamal. Dítě se cítí být svázáno matkou a rozvoj osobnosti je narušený a vede k pozdějším negativním jevům.

Všechny stresy, které musí zvládnout dítě v průběhu rodinného konce a rozvodu rodičů, mohou vést nejen k poruchám vývoje osobnosti dítěte, ale také ke kriminálnímu cho-

vání. Děti a mladiství, kteří mají špatný rodinný vývoj a sklony ke kriminálnímu chování pocházejí převážně z rozvrácených a neúplných rodin.

Zde se zvyšuje pravděpodobnost, že dítě bude během svého dospívání překračovat zákon, vše zvyšuje skutečnost, když se rodič chová sám delikventně, nadměrně užívá alkohol, často nezaměstnaný a nebo je sociálně nepřizpůsobivý. Takový rodič není dobrý a dítěti nemůže předat mnoho dobrého.

Další souvislosti s delikventním chováním mládeže může být i v tom, že jsou špatně řešeny konflikty v rodině. Děti v rodinách, kde jsou otevřené konflikty na denním pořádku a všude je napjatá atmosféra, vzniká větší sklon ke kriminálnímu chování, než děti, které mají klidné rodinné prostředí. I konflikty se sourozenci můžou mnoho napovědět. Z takového nezdravého prostředí se dítě bude vždy snažit utéct. Rodina i děti nejsou schopny přijmout zodpovědnost, vzniká agrese u obrany své osoby a neřešení a špatné definování vzniklého problému.⁴⁴

2.2.2 Škola a školní prostředí

Dnešní škola neslouží už výlučně jen studiím, ale je od ní navíc očekáváno i práce na socializaci, osobní a morální vývoj dítěte.

Přechod dítěte do školy není jednoduchý a svým příchodem do školního prostředí ztrácí své postavení, které mělo v rodině. Dochází ke změně rytmu, pravidelnost vstávání a dodržování řádu školy a každý den se chystat na další den do školy. Ve škole dítě patří k mnoha ostatním a musí se s nimi naučit vycházet.

Jsou na něho kladeny jiné požadavky od jiných lidí, kdy se musí chovat slušně, ukázněně a nerušit ostatní děti. V počátku je největší autoritou samozřejmě učitel. Postupem času se děti více sblížují a začleňují, tak se samo stává autoritou, která je protiváhou spolužáků.

Postupně si děti začnou vytvářet svoji vlastní školní subkulturu, která má svá daná a neměnná pravidla, kdy jsou zde různé zvyklosti a rituály, kde se všichni baví svým zvláštním jazykem. Vznikají další podskupiny, jež jsou ke kontaktu motivovány společnými zájmy a činnostmi. Základní subkultury jsou rozděleny všude stejně, kdy se jedná

⁴⁴ TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001

o partu chlapců a dívek. Vznikají i asociální party, kde k tomu může docházet i na prvním stupni základní školy. V prvé řadě je to chyba učitele, který se neangažuje ve třídě a preferuje některé děti a jiné zatracuje.⁴⁵

Je jen těžko pochopitelné, kdy ve stejném přestupkovém případě je jedno dítě potrestáno a druhému je jen domluveno. Poté dochází k tomu, že potrestanému začne být všechno jedno a začne páchat přestupků více s vědomím, že bude vždy potrestáno. Tyto přestupky se mohou přenést do společnosti a změnit se i v trestné činy. Naopak dítě, které nikdy za přestupky nebylo trestáno, dostane pocit, že ať udělá cokoliv, dopadne to vždycky v jeho prospěch.

Nedílnou součástí školní i předškolní docházky je fakt, že je důležitá spolupráce školy s rodiči. Pokud dojde k asociálnímu chování ve škole, vždy by se to mělo včas podchytit a ve spolupráci s rodiči najít vhodné řešení. Jestliže školní zařízení a to i rodiče z různých důvodů přehlížejí a nevěnují se těmto přestupkům, tak si to dítě vyhodnotí jako normální chování a pokračuje v překračování školního řádu. Někdy je vede k překračování hranice fakt, že beztrestně utečou a u svých kamarádů a spolužáků se dostanou do oblíbeného podvědomí.

Faktory, které ovlivňuje školní výchovu, mohou být následující:

- arogantní přístup učitele k žákům.
- nepravidelná školní docházka,
- nedostačující komunikace rodičů se školou,
- neadekvátní školní prospěch,
- špatná kontrolní činnost školy⁴⁶

Na školu je čím dál tím více kladeno požadavků a některé jsou si i protikladné. Vliv rodiny ve společnosti slábne, mocný socializační nástroj v podobě médií ovlivňuje okolí a rostou neřízené vrstevnické skupiny, tak škola se dostává do popředí z důvodu jediného prostředí, které je schopné zařídit vyvážený a klidný vliv na dítě. Míra učitelovy angažo-

⁴⁵ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

⁴⁶ CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010

vanosti na osudu dítěte nemůže být nikdy větší než míra rodičovského zájmu. Od školy se očekává mnoho, ale nikdy to nebude reálné.⁴⁷

Na druhé straně zase škola ztrácí, že si není jista, jak má žáky připravovat na budoucnost. Věda jde stále dopředu nejrychlejším tempem a proto vzdělávací programy tomu nemohou konkurovat. A je čím dál tím více obtížné, co bude následovat za delším časovým horizontem. Jaké budou požadavky na děti za pár let. Dle mého se přibližujeme USA, kdy je vše směřováno na individuální výkon, kdy spolu žáci soutěží a jen ti nejlepší se v budoucnu uplatní ve všech oborech.

V dnešní době se dostává jako důležitá pomoc systém celoživotního vzdělávání, kdy se školy stávají prostředníkem pro kvalifikaci a rekvalifikaci. Na školu je kladen stále větší tlak, aby dětem nejen poskytla vědomosti pro budoucí práci, ale také je vychovávala k občanské aktivitě. Nejtěžší je, vše skloubit dohromady přes zájmy společnosti, rodiny a školy. Rodina vždy nespolupracuje, pokud mají jiné starosti. Velká pozornost v programu spolupráce mezi rodinou a školou je věnována odlišným etnickým skupinám. Dobrý vztah rodiny a školy je uskutečňován pomocí materiálních příruček a besed učitelů a rodičů. Dále zapojování rodičů do výuky v poradenské a pedagogické činnosti.

Politika státu ve vzdělávání taky není zrovna dokonalá. Děti se ve školách učí soutěžit mezi sebou, ale nesoutěží ve spolupráci a ani nehledají vlastní řešení vzniklých problémů společnosti. Žáci jsou vedeni ke kázni, což je důležité, ale nesamostatnost a závislost na autoritě učitele není dobrá vizitka. U některých dětí dochází i k odporu vůči učitelům.

Ve 20. století ke školám přibyla další předškolní zařízení. Mimo to děti ještě navštěvují další mimoškolní kroužky, čímž se celková doba strávená s rodiči velice snižuje. Děti mimo rodinu tráví více a více volného času, kde si utvářejí formální i neformální skupinky. Dítě se dostává mnohem dříve a na delší dobu mimo rodinu a tráví více času s vrstevníky. Vychovatelé a učitelé mají malý vliv na tyto vrstevnické skupinky než rodiče. Pak je důležité, v jaké společnosti se nachází, v jaké vrstvě, k níž dítě přísluší a na školní instituci, kterou navštěvuje, kde působení je pozitivní (kultura, sport) nebo negativní (alkohol, dro-

⁴⁷ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

gy). Pokud vazba mezi dítětem a rodinou je silná a dobře funguje, nemají vrstevníci takový vliv na dítě jako rodiče.⁴⁸

2.2.3 Společnost a vrstevníci

Do této kategorie patří vrstevnické party, které se nemalou částí podílí na vývoji mladistvého. Do světa dospělých vede cesta, kterou si musí projít každý a k tomu mu pomáhají vrstevnické skupiny.

Asi každý byl někdy členem větší nebo menší sociální skupiny a určitě nejenom jedné, tak i dítě bude zcela určitě členem skupiny či party. Důležitou roli ve výběru party hraje rodina.

Pokud rodina nefunguje podle ideální normy, tak dítě má k vrstevnické partě mnohem blíže, než dítě, které má kvalitní rodinné zázemí. Je mu zde poskytována velká podpora a mantinely chování jsou dobře nastaveny. Začlenění do vrstevnické party není nikdy jednoduché, hlavně je důležité, aby obstál jako osobnost, která dokáže všemožné a ztotožňuje se s hodnotami a cíly celé skupiny.

Dítě, které nemá zastání v rodině, a je tím velice znepokojeno, se určitě bude snažit mnohem více, aby obstálo u vstupu do zvolené party, než dítě z funkční rodiny. Tyto děti najdou v partě uznání a podporu a lehce podlehnou vlivu party. V nejhorších případech se může jednat o delikventní mládež, která nového člena velice dobře a rychle zneužije na páchání protiprávních činů. Někdy se objevují i vstupy do party pod podmínkou spáchání trestného činu. Pokud má jedinec o vstup do party velký zájem, tak se vždy podřídí a trestný čin spáchá.

Počátky delikventní party jsou podmíněny prostředím, ze kterého členové pocházejí a většinou se vytváří u spolužáků ve třídě. Dále mohou vznikat vrstevnické party v okolí svého bydliště a to zejména na velkých sídlištích. Takhle dojde ke ztrátě sociální kontroly se skupinou a přestanou navštěvovat školu a začínají si plánovat svůj volný čas podle sebe. Volný čas netráví pomáháním chudým a starým, ale navštěvují herny, diskotéky a různá zařízení. Postupem času dochází finanční hotovost, kdy nemají jinou možnost si sehnat peníze, než pácháním trestné činnosti. Ze začátku se nepouštějí do velkých akcí a zaměřují

⁴⁸ VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004

se na drobné krádeže. Postupem času může dojít i na organizované vloupání do předem vyhlídnutých prostor a objektů. V nejhroších případech začnou využívat loupeže a přitom použijí násilí na druhé osobě.

Další možností delikventního chování může být fakt, že se mladistvý prostě jen nudí. Pokud děti nemají žádné koníčky, nesportují a kroužky je nebaví, tak nemají po škole co na práci. Pak musí docházet k tomu, že se parta nudí a vymýšlí, jak si ten volný den zkrátit. Jejich největší zábava je něco zničit nebo rozbít. Nikdy si nevybudovali vztah k hodnotám, tak jim nedělá problém ničit hodnoty jiných. Na dospělého neberou nikdy zřetel a jeho napomínání ignorují. V horších případech se mu smějí nebo ho slovně či fyzicky napadnou. Silnější jedinci v partě vždy musí dokazovat, že jejich vůdcovství není náhodné a musí dokázat, že na to mají. Pro partu udělají cokoliv a spáchají jakýkoliv trestný čin, aby to dokázali.

Může třeba něco rozbít, vykrást auto anebo někoho fyzicky napadne a to úplně bezdůvodně. Většinou toto napadení končí těžkou újmou na zdraví. Člen party se dobře ukázal mezi ostatními členy, získal si autoritu, kterou chtěl získat a navíc se může stát vůdcem party.

Určitá část mladých lidí má horší společenské uplatnění, než druhá část mladých lidí. Je to způsobené tím, že některé děti se narodily do slabších sociálních rodin, do rodin, kde nebyly vítány a děti se pak vyhýbají povinné školní docházce.⁴⁹

Cesta vzhůru po žebříčku životních hodnot potřebuje kvalitní vzdělání, dobré zaměstnání s kariérním růstem, vhodný sňatek, dobré kamarády a známé, hodně zájmů, využití volného času.

Společensky slabší dospívající, kteří nemají finanční ani sociální kredit, si musí hledat cesty jinde, rychleji je vedou ke stejnému cíli- úspěchu ve společnosti. Společnost jim nedává, co od ní žádají, mají malý okruh lidí a kamarádů, společenský úspěch je podle nich jen materiální v podobě aut, peněz, oblečení.

⁴⁹ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

Volný čas většinou mládež tráví mimo domov a většina aktivit se v dospívání a v dospělosti odehrává mimo rodinu. Dříve spolu více generací bydlelo, ale v dnešní době je vše na ústupu a vznikají nové typy rodin, jsou menší, ale plní stejnou rodinou funkci. Stále platí, že rodina má na starosti výchovu svých dětí. Oproti minulosti je patrné, že vztahy v rodině a ekonomické zajištění je slabší. Rodiny, které špatně fungují, budou fungovat i nadále a bude na ně vytvářen tlak, aby jejich funkci přebíraly orgány státu. Je velice těžké, aby se po rodičích vynutila jejich snaha o lepší výchovu svých potomků, kdy rodiče upřednostňují své zájmy před dětmi. Ale musí si uvědomit, že největší vliv právě na výchovu mají rodiče a proto jsou nejvíce zodpovědní na následky.

Dospívající jedinec si během svého vývoje musí svoji osobní identitu vytvořit sám. Prostředek, který jim pomůže v hledání vlastního já, by měla být vrstevnická skupina, která je nejdůležitější článkem ke vstupu do dospělého života. Vrstevnická skupina je důležitá v době, kdy mladý člověk dospívá a jeho rodina není schopna mu zajistit všechny potřebné podmínky. Pro rizikovou mládež z nefungujících rodin je vrstevnická parta na prvním místě než pro mladé lidi, kteří mají dobře fungující rodinu. Pro dítě, které pochází z fungující rodiny je vrstevnická parta jen zdrojem určitého vlivu, kdy si dítě potvrdí, že jeho rodina patří na první místo. Kriminalita mládeže je skoro vždy páchaná v partách, čili v neformálních vrstevnických skupinách. Nároky v partě jsou na přizpůsobení obvykle větší než v jiných skupinách. Rozdíl tvoří třeba jiný způsob vyjadřování, úprava svého zevnějšku, může se jednat i o výběr hudby, chování k určitým skupinkám, postoje a názory ve škole, k rodičům, k alkoholu.

Jak se dalo předpokládat, tak se tyto skupiny vymykají běžným standardům sociální kontroly. Začnou si vytvářet vlastní hodnoty a zakládají si na vysoké samostatnosti.⁵⁰

2.2.4 Média

Dříve média převážně sloužila k informování občanů. V dnešní moderní době je již jasné, že slouží k velkému ovlivňování lidí.

⁵⁰ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003

Vliv médií proudí nejvíce z televize, v dnešní době ji dohání především internet. Internet využívají hlavně děti a to je hodně ovlivňuje v jejich delikventním chování. Tyto dvě média nejvíce ovlivňují děti a mladistvé, protože k tomu mají volný přístup. Dnes má každá rodina minimálně jednu televizi a počítač s internetem. Rodiče nejsou schopny děti uhlídat od jejich výběru internetových stránek a s kým celé dny komunikují.

Dříve děti trávili svůj volný čas převážně venku na hřištích, kde různě sportovali, četli knihy a věnovali se i jiným aktivitám. Od doby, kdy vznikl internet a sociální sítě, většina dětí nikam nechodí a zůstávají nepřetržitě doma. Děti ovlivňují počítačové hry a televizní reklamy, ale nejvíce je ovlivňuje mnoho násilí a brutality vyobrazené v těchto médiích. Dítě se pak špatně domnívá, že použité násilí proti druhé osobě nic neznamená a vše je jen hra, protože ve filmu to tak vždycky bylo. Toto viděné násilí postupně podněcuje jedince, aby to zkusil, a postupně to bere jako samozřejmou věc.

Dítě se dostává do situace, kdy není schopno rozpoznat realitu od fikce. Toto může vést k delikventnímu chování, kdy rodiče nemají čas na výchovu svých dětí a jsou vychovávány televizí a internetem, hlavně počítačovými hrami. Z toho si pak přebírá vzory a podle nich se i chová. Takovéto chování může mít špatné následky, nad kterými dítě neuvvažuje nebo si to nepřipouští. Dítě si to ani nemůže uvědomit, protože v počítačových hrách to nikdo neřeší a nikdo jiný mu to nevysvětlí. Virtuální hrdinové mohou v neexistujícím světě mnoho a nikdo je nezastaví. Dítě si vše přebírá do svého života. Poté pak v partě děti rozebírají různé strategie rvaček, které získali v hrách a vypráví si, kdo viděl jaký film a kolik lidí tam zemřelo. Toto vše je pak přivádí na myšlenku, proč by to nemohli přenést do reálného života. Vše může začít pokusem ublížit zvířeti, které je zrovna na blízku.

Může docházet i k případům, kdy jedinec zkouší jako svůj virtuální hrdina, co všechno v reálném světě vydrží. Bohužel většina případů končí těžkým ublížením na zdraví. V horších případech si vyberou slabšího jedince, na kterém všechno zkoušejí.⁵¹

Vliv médií nemá takový velký vliv jako živý člověk, ale určitě patří do této skupiny.

⁵¹KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Vzpouřa depravantů: nestvůry, nástroje, obrana*. Nové, přeprac. vyd. Praha: Galén, c2006

Média plní funkci pozitivní, kdy vysílají různé vzdělávací pořady, kde děti mají mnoho informací a zábavy.

Mají i negativní vliv:

- celkové zlehčování násilí
- neřízená agresivita vůči náboženským, politickým a etnickým skupinám
- nevhodné zobrazování sexu a snižování lidské důstojnosti
- špatné příklady dávány za vzor dětem, kdy je ohrožen jejich psychický a sociální vývoj

Televizní násilí má negativní dopad u dětí, které jsou k násilnému jednání vedeni dědičnými faktory, rodičovským odmítáním či nepřátelstvím vůči skupinám. Pokud dítě není dostatečně vychované od svých rodičů, tím se dítě snadněji vychová televizí, snadněji z ní získává vzory a druhy chování.

Při prevenci proti médiím nelze spoléhat jen na školy. Ze světa přicházejí programy na mediální výchovu, kdy půjde dosáhnout výsledku, aby mediální gramotnost byla lépe využita pro naši společnost.⁵²

⁵² JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009

3 DŮSLEDKY KRIMINALITY MLÁDEŽE

3.1 Odpovědnost mládeže za protiprávní činy

Dle trestního zákoníku není trestně odpovědný, kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok života. Dne 1. 1. 2001 nabyl účinnost zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Tento zákon dokázal změnit pohled společnosti a odlišit trestní politiku od dospělých. Dokáže stíhat nezákonné jednání mladistvých.

3.1.1 Odpovědnost mladistvého

1) „Mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

2) Dopustí-li se mladistvý uvedený v odstavci 1 činu jinak trestného nebo není-li z jiných zákonných důvodů trestně odpovědný, lze vůči němu použít vedle ochranných opatření (§ 21) obdobně postupů a opatření uplatňovaných podle tohoto zákona u dětí mladších patnácti let.“⁵³

Za protiprávní chování, který stanovil zákon hrozí právní následek v podobě trestu. Když je mladistvému ukládán trest je přihlíženo pro jeho další budoucí vývoj. Polehčující okolnost při ukládání trestu jsou:

- dokončil bez problému probační program, psychologické poradenství nebo rekvalifikační kurz k rozvíjení jeho sociálních dovedností a osobnosti mladistvého,
- poškozenému se řádně omluvil, uhradil způsobenou škodu a přičinil se o znovuoobnovení společenských vztahů, které svým chováním způsobil,
- po době, kdy spáchal provinění, nejevil známky trestné činnosti, která by se mohla opakovat.⁵⁴

⁵³ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, § 5

⁵⁴ ŠTERN, Pavel, Lenka OUŘEDNÍČKOVÁ a Dagmar DOUBRAVOVÁ. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010

3.2 Opatření ukládaná dětem mladším patnácti let

Pokud se dítě mladší 15- ti let dopustí činu jinak trestného, může mu soud pro mládež uložit dle výsledků pedagogicko- psychologického vyšetření opatření, která jsou: *výchovná povinnost, výchovná omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka, ochranná výchova.*

3.3 Opatření ukládána mladistvým

Opatření, která jsou ukládána mladistvým je zakotvena v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Toto opatření slouží k vytvoření vhodných podmínek pro rozvoj mladistvého s ohledem na dosažení rozumového a mravního vývoje, k prostředí mladistvého, z něhož pochází a ochrana před různými vlivy, které mohou předcházet páchání provinění.

Druhy opatření pro mladistvé:

- výchovná opatření,
- ochranná opatření,
- trestní opatření⁵⁵

3.3.1 Výchovná opatření

Pokud bude upuštěno od trestního opatření nebo podmíněné upuštění od trestního opatření, tak mohou být k dosažení účelu uložena mladistvému výchovná opatření. Pokud je to možné, tak je možné použít proti mladistvému výchovné opatření i vedle uloženého ochranného nebo trestního opatření. Výchovná opatření lze nejdéle uložit na dobu současně stanovené zkušební doby u podmíněného odsouzení. Pokud jsou ukládána samostatně nebo podle trestního opatření, lze je uložit nejdéle na dobu tří let.

Výchovnými opatřeními jsou:

- probační pracovník provádí pravidelný dohled
- probíhá probační program, který je zaměřen na sociální výcvik a vzdělávání
- výchovná omezení slouží k omezení ke styku s určitými osobami

⁵⁵ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011

- existují výchovné povinnosti, kdy je mladistvému uložen úkol, který musí splnit (prospěšná práce společnosti)
- napomenutí s výstrahou uděluje soud

3.3.2 Ochranná opatření

Do ochranných opatření jsou zahrnuta ochranná léčení, zabezpečovací detence a ochranná výchova. Účel celého opatření je pozitivně ovlivnit sociální, mravní a duševní vývoj mladistvého a uchránit ho před pácháním provinění. Ochrannou výchovu lze uložit dle zákona č. 218/2003 Sb., a ochranné léčení, zabezpečovací detence a zabránění věci se ukládá dle zákona č. 40/2009 Sb.,⁵⁶

- **Ochranná výchova** - je ukládána soudem v určitých případech, ve kterých není dobře postaráno v jeho vlastní rodině a po celou dobu ho rodina zanedbává. Výchova je velice zanedbávaná. Ochranná výchova má omezenou časovou hranici, která by ukončila výchovu. Jedná se o dovršení osmnáctého roku mladistvého. Pokud je velký zájem a mladistvý to ještě potřebuje, tak může soud pro mládež prodloužit ochrannou výchovu do devatenácti let.

Ochrannou výchovu ukládá soud a je to v řízení občansko-právním, pokud osoba má dvanáct let a není věku nad patnáct let a spáchala čin, za který trestní zákon dovoluje uložit výjimečný trest a pokud je nutné zajistit řádnou výchovu osoby mladší patnácti let, která spáchala čin, který by jinak byl trestným činem. Pokud jsou pachatelé mladší dvanáct let, tak se ochranná výchova neukládá a pokud rodinná péče nedává záruky správného výchovného vedení a nejsou splněny podmínky bude dítě předáno do náhradní péče, pak je nařízena ústavní výchova.

Uložením ochranné výchovy soud rozhodne v trestním řízení, kdy je splněn předpoklad jedna ze tří zákonem stanovených podmínek. Jedná se o případy, kdy u mladistvého nejsou vytvořeny ideální podmínky na jeho výchovu, výchova je zanedbána a nebo není ideální výchovné prostředí.

Délka ochranné výchovy je omezena dvěma základními aspekty. První stanovené kritérium je, aby byl splněn účel ochranné výchovy. Pokud byl účel dosažen, tak je mladistvý

⁵⁶ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů,

propuštěn i když nedovrší osmnáctého roku života. Druhý stanoveným kritériem je maximální věková hranice, kdy je ochranná výchova povolena. Trvá do věku osmnácti let, pokud soud nerozhodne jinak a neprodlouží ochrannou výchovu do devatenácti let. Soud musí vše rozhodnout, než mladistvý dovrší osmnáctého věku.

K výkonu ochranné výchovy dochází ve výchovných zařízeních, které mají na starosti ministerstvo školství- dětský domov, výchovný ústav a diagnostický ústav.⁵⁷

3.3.3 Trestní opatření

Jak již název napovídá, tak trestní opatření patří k nejpřísnějším druhům trestněprávního následku provinění a zahrnuje v sobě negativní hodnocení u osoby mladistvého.

Využívají se jako nejkrajnější prostředek a proto je v zákoně uveden institut upuštění od uložení trestního opatření nebo institut podmíněného upuštění od uložení trestního opatření.

Trestní opatření, která soud pro mladistvé může mladistvému uložit, jsou:

- ✓ obecně prospěšné práce,
- ✓ peněžitá opatření,
- ✓ peněžitá opatření s podmíněným odkladem jeho výkonu,
- ✓ propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- ✓ zákaz činnosti,
- ✓ vyhoštění,
- ✓ domácí vězení,
- ✓ zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- ✓ odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení),
- ✓ odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem,
- ✓ odnětí svobody nepodmíněně.⁵⁸

⁵⁷ ZÁKON č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

⁵⁸ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

- **Ústavní výchova** - pokud jsou známky z prostředí, že dítě je ohroženo, tak soud rozhodne o předběžném opatření, které může trvat maximálně tři měsíce. Předběžné opatření je ihned možné vykonat a dítě je umístěno do Diagnostického ústavu pro děti a mládež, kde může zůstat nejdéle šest týdnů. Pokud se nezruší předběžné opatření, následuje ústavní výchova, kde jsou děti umístěny do Dětského domova se školou nebo do Výchovného ústavu. Ve výchovných ústavech jsou specializovány oddělení pro děti, které spáchali závažný čin, který se týká opakovaných krádeží nebo vražd.

Ústavní výchova není zakotvena jen v jediném předpisu a má více zdrojů. Důležitou oblastí je zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. Soud může nařídit ústavní výchovu nebo svěřit dítě do péče, kde mu nabídnou okamžitou pomoc, kdy je jeho výchova velice ohrožena a jiná výchovná opatření by nevedla k nápravě. Je to i v případech, kdy rodiče nemohou zabezpečit výchovu svého dítěte.

Ústavní výchova může být nařízena jen u nezletilého dítěte. Ústavní výchova na rozdíl od výkonu trestu je časově omezena věkem nezletilého do 18-ti let, jinak dle zákona trvá, než je splněn účel. Ze závažných důvodů ji soud může prodloužit o 1 rok po dosažení zletilosti jedince, pokud se samozřejmě nepodařilo dosáhnout sledovaného účelu.

Dříve než soud rozhodne o nařízení ústavní výchovy, tak pečlivě zkoumá, zda nelze zajistit jejich výchovu náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující rychlou pomoc, kdy se dává přednost před nařízenou ústavní výchovou. Soud má povinnost každých 6 měsíců zkoumat nařízení ústavní výchovy, jestli stále trvají důvody pro nařízení a zda není možné zajistit náhradní rodinnou péči. Pokud se důvody pro další trvání nařízení nenajde a lze dítěti zajistit náhradní rodinnou péči, tak soud zruší ústavní výchovu.

Ústavní výchova je realizovaná ve výchovných zařízeních, které spadají pod ministerstvo školství: Jedná se o diagnostické ústavy, dětské domovy a dětské domovy se školou a výchovné ústavy.

- **Diagnostický ústav** - organizace diagnostického ústavu je rozdělena podle věku. První kategorie jsou děti od věku 3-15 let a druhá kategorie je pro mládež, kdy věk je od 15-18 let. Je možnost prodloužení do 19 let. Jedinci jsou přijímáni rovnou z terénu a následně podle volných míst do domovů a výchovných ústavů. Diagnostické ústavy plní funkci psychologickou, vzdělávací, sociální a výchovnou.

- **Dětský domov** - do dětských domovů přicházejí děti ve věku mezi 3 až 18 lety. Jsou zde umísťovány děti bez vážných poruch chování. Tyto domovy umožňují docházku do škol, které pod ně nepatří. Dle zákona je možné vzít do dětského domova nezletilé matky s dětmi.

- **Dětský domov se školou** - zde se pečuje o děti ve věku od 12-15 let, kdy se potýkají s výraznými poruchami chování. Dále jsou zde děti, které mají soudem nařízenou ochrannou výchovu. I v dětském domově se školou je možnost, že jsou zde umístěny matky s dětmi. Na rozdíl od dětského domova, zde probíhá výuka ve vlastních školách. Pokud dětský domov se školou nepřinese zlepšení výchovných problémů, tak je dítě umístěno do výchovného ústavu.

- **Výchovný ústav** - do výchovného ústavu jsou jedinci se závažnými poruchami chování nebo mladiství, kteří mají nařízenou ústavní či ochrannou výchovu starší 15 let. Jsou zde vytvořeny oddělené skupiny pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy, je zde zřízena základní či střední škola.

S chovanci je prováděna výchovně vzdělávací, reedukační a resocializační činnost. Chovancům je celoročně zajištěno ubytování, stravování a ošacení. Mohou využít i sociální, zdravotní a poradenskou péči. Chovanci mohou v některých výchovných ústavech i pracovat na krátkodobý úvazek ve spolupráci agenturami a soukromými firmami dle trhu práce. Snaha ústavu je vždy chovance připravit na jejich dospělý život.⁵⁹

3.4 Probace a mediace

Mladistvý pachatel může své problémy z provinění řešit pomocí Probační a mediační služby. Probační a mediační služba slouží k nalezení vhodné alternativy vyřešení trestného činu, kterého se dopustil mladistvý a nad vším dohlížení úředníci a asistenti. Působí jako jednatelé mezi poškozeným a pachatelem trestného činu, aby konflikt a finanční újma byla uhrazena. Proviněný může trest odpracovat obecně prospěšnou prací, které se u mladistvé-

⁵⁹ ZÁKON č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

ho pohybuje od 50 do 200 hodin. Za práci není placený, vždy se musí dostavit osobně, ve volném čase nejpozději do jednoho roku od nařízení trestu.⁶⁰

3.4.1 Dohled probačního úředníka

Probační úředník má na starosti pravidelné kontroly mladistvého v jeho vlastní rodině a výchovné způsoby, které rodiče na něj aplikují. Nejdůležitější je dodržování jemu uloženého probačního programu, výchovných povinností a omezení, která mu byla soudem uložena.

Účelem dohledu probačního úředníka je:

- zajišťuje ochranu společnosti a snižuje recidivu, sleduje a kontroluje chování mladistvého,
- pro řádný život v budoucnu je potřeba odborné vedení a pomoc mladistvému v nejasných situacích.

3.4.2 Probační program

Ministr spravedlnosti schvává probační program, který se následně zapíše do probačních programů a je uveden na Ministerstvu spravedlnosti.

Probační program obsahuje následující:

- psychologické poradenství,
- obecně prospěšná činnost,
- vzdělávání, doškolování a rekvalifikace, které rozvíjí sociální dovednosti mladistvého,
- terapeutický program

a vše je v různých režimech, které omezují běžný způsob života z důvodu toho, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo za hranicí zákona, k podpoře jeho sociálního zájmu a v neposlední řadě i urovnání vztahu s poškozeným.⁶¹

⁶⁰ ŠTERN, Pavel, 1966-, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ, Dagmar Probační a mediace možnosti řešení trestných činů, 1. vyd., Praha : Portál, 2010

⁶¹ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů,

3.5 Přesah kriminality mladistvých do současné společnosti

Mladý pachatel při páchání trestného činu si není vědom, že jeho konání může mít další důsledky pro něho i společnost. Nedokáže si uvědomit, že může být za daný trestný čin potrestán sankcí nebo vězením a jeho další život bude ovlivněn.

Pokud mladistvý delikvent dostane odnětí svobody, tak pro jeho život je to velice důležité a rozhodující. Uložení trestu patří mezi nejtvrďší uložené tresty v naší společnosti a mladistvý je už zodpovědný za své činy.

Soudní řízení a následný rozsudek je pro mladistvého životní a osobní zkouškou, kdy musí zhodnotit své společenské postavení. Uložení nepodmíněného trestu je pak znamením společenské škodlivosti jeho činu a jeho osoby a proto je to pro mladistvého mezník z pohledu jeho osobního a společenského života.

Pokud se mladistvý dostane do vězení, znamená to pro něho jeho životní křižovatku. Musí se zamyslet nad svým budoucím i minulým životem, jak se choval, jaké hodnoty jsou pro něho důležité a kam vlastně patří. Na jeho rozhodnutí a úsilí závisí jeho další chování ve výkonu trestu, jak spolupracuje s personálem ve věznici, udržení kontaktů z minulosti a řádnou přípravu na budoucnost. Důležité bude, jestli jeho životní kriminální etapa bude pokračovat v další kariéře nebo se vyrovná a minulost zanechá za sebou a začlení se mezi prospěšnou společnost.

Zlomu v životě mladistvého delikventa předchází dlouhá cesta, která je ovlivněna mnoha faktory, které mají dlouhý nebo krátký účinek, kdy lze některé charakterizovat jako podmíněné vlivy osobnostními, individuálními či společenskými.

Mladistvého delikventa posuzujeme ze tří úhlů, které tvoří jeho osoba, osobnost a jeho kriminální čin:

- u mladistvého delikventa je potřeba především zjistit výsledek jeho individuálních zvláštností (genetická vybavenost) nebo výsledek sociálního působení (rodina, sociální okolí),
- dále je potřeba zjistit, zda jeho osobnost není výrazně odlišena od společenské normy, zda provedený čin byl následek života mladistvého delikventa, jenž je v souladu s jeho vlastnostmi, na rozdíl od jeho způsobu života, či zda je jen náhlým vybočením z jeho jinak přijatelného způsobu života v rozporu s jeho vlastnostmi,

- zda lze ovlivnit jeho další život (osobnost), aby se v budoucnu nedopouštěl delikventního jednání nebo popřípadě snížilo riziko jeho opakování- zda je možné zabránit recidivě.

Dále je potřeba zjistit, osobnost mladistvého pachatele ve společenském kontextu, zda delikventní projevy, které jsou u mladistvého, jsou v dané oblasti hodně rozšířené nebo se jedná o výjimečný stav. Jestliže se trestného činu dopustil sám nebo se skupinou kamarádů, zda byl vůdcem u trestného činu nebo jen poslušný člen. Důležitou roli zde hrají drogy a alkohol a přesný popis dané situace.

Kriminalita a patologické jevy jsou blízce spjaty se společností, jsou jeho součástí od nepaměti a reagují na změny ve společnosti, vzniklé problémy a jejich řešení a ze současného hodnocení lze usuzovat kvalitu společnosti i další možný vývoj. Společnost je připravená na radikální společenská řešení vůči společenským problémům, které způsobuje současná kriminální mládež, kdy má velký podíl na patologických jevech- např. hazardní hry, narkomanie, alkoholismu, prostituce a členství v závadových partách.

V posledních letech se problematika sociálně patologických jevů u mládeže dostává do popředí. Nové a nečekané jevy, které dříve nebyli pro společnost problémem, je možné popsat jen na informacích získaných z praxe. Prorůstání patologických jevů do chování dětí a mládeže je pravděpodobně závislý na těchto skutečnostech:

- z kvalitnění socializačního procesu, který probíhá v rodinách, školách a ve volnočasových aktivitách,
- měla by být prováděna intenzivní a funkční kontrola, kterou provádí škola, policie, justice a výchovné zařízení a jde provádět neformální kontrola přes rodiče, blízké osoby, sousedy, spolužáky,
- dobrá sociální situace ve společnosti založená na řádné hierarchii hodnot, možnostech a kvalitě kultury.

Po recidivě trestné činnosti z pohledu společenské škodlivosti je velký problém četnost, struktura kriminálních činů mládeže a dynamika. Rozvoj každé společnosti by měl být nerušený a harmonický a budoucnost by měla být podle toho zajištěna, kde není delikventní vývoj mládeže. Proces výchovy a usměrňování mládeže pozitivním směrem nemůže nikdy probíhat automaticky i za ideálních podmínek. Této problematice musí být věnována velká pozornost všech státních a společenských orgánů a institucí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V praktické části své diplomové práce byl proveden průzkum Střední průmyslové školy Třebíč na kriminalitu mladistvých mezi středoškolskými a učňovskými obory. Postup zpracování byl stanoven tak, že byly určeny hypotézy, na základě kterých byl vytvořen dotazník s konečným počtem 29 polootevřených otázek. Konečné výsledky dotazníku byly zhodnoceny a popsány v podkapitole Interpretace zjištěných dat a celkové zhodnocení je uvedeno v závěru práce.

4.1 Metody a cíle průzkumu

K získání potřebných dat byla vybrána dotazníková metoda, která využívá rychlé a ekonomické shromáždění dat od většího celku dotazovaných studentů. Byl připraven dotazník pro studenty, kdy v úvodní části byla uvedena žádost o vyplnění jednotlivými studenty. Jednalo se o dotazník, který byl anonymní a veškerá data i informace jsou důvěrná a nejdou zneužít. Dotazník byl rozdán na střední průmyslové škole v Třebíči. S vyplňováním nevznikl žádný problém a všechny dotazníky byly vyplněné vráceny.

Otázek tedy bylo vytvořeno 29 v polootevřené verzi, které měly vyvrátit nebo potvrdit zvolené hypotézy.

V úvodu mé diplomové práce byl stanoven hlavní cíl, kdy bylo zapotřebí stanovit pracovní hypotézy.

Stanovené hypotézy jsou následující:

H₁: Předpokládám, že kriminalita mladistvých se vyskytuje ve větší míře u učňovských než u středoškolských oborů.

H₂: Předpokládám, že při páchání kriminality u mladistvých jsou hlavní příčinou návykové látky.

H₃: Učni s přísnější výchovou páchají více trestné činnosti než studenti z maturitních oborů s přísnější výchovou.

4.2 Výsledky šetření a charakteristika zkoumaného souboru

Dotazníkové šetření bylo provedeno u učňů, studentů a studentek na střední průmyslové škole v Třebíči. Reprezentativní vzorek tvořilo 80 studentů ve věku od 15 do 19 let. Z toho je 82,5 % studentů a 17,5 % studentek. Zkoumaný vzorek čítal 42,5 % učňů, 40 % studentů a 17,5 % studentek. Věkové zastoupení v 15 letech je 18,75 %, v 16 letech 27,5 %, v 17 letech 23,75 %, v 18 letech je zastoupení v 21,25 % a v 19 letech je to 8,75 %. Nižší zastoupení studentek je dáno faktem, že na Střední průmyslové škole mají větší zastoupení studenti. Zkoumaný vzorek měl v 86,25% případech sourozence a v 13,5 % byl jedináček. Z úplné rodiny pochází 88,75 % studentů a 11,25 % žije jen s jedním rodičem.

Jednotlivé odpovědi z dotazníku jsou upraveny od studentů do tabulek četností (údaje jsou v celkovém počtu a v procentech). U každé otázky byl proveden krátký rozbor. O spolupráci byli požádáni učitelé studentů, kteří jim dotazníky rozdali a pak je i vybrali, jedná se o návratnost 100 %.

4.2.1 Vyhodnocení odpovědí

Otázka č. 1: *Ukradl jsi někdy něco? ANO – NE*

Tabulka č. 1: Zobrazení otázky č. 1

		ANO		NE	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	15	44,12	19	55,88
	STŘEDOŠKOLÁK	8	25,00	24	75,00
	DÍVKY	0	0,00	14	100,00
	CELKEM	8	17,39	38	82,61

Zdroj: vlastní zpracování

Podle výsledku u otázky č. 1 je u krádeží zastoupeno více učňů 44,12 % než středoškolských studentů 25,00 %. V opačném případě je zastoupeno středoškolských studentů 75,00 % oproti učňům 55,88 %. Podle otázky č. 1 má 17,39 % studentů a studentek SŠ ke krádeži blíže než 82,61 % studentů a studentek SŠ, kteří nikdy nic neukradli.

Otázka č. 2: Propadl (a) jsi někdy ve škole? ANO – NE

Tabulka č. 2: Zobrazení otázky č. 2

		ANO		NE	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	12	35,29	22	64,71
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	6	18,75	26	81,25
	DÍVKY	1	7,14	13	92,86
	CELKEM	7	15,22	39	84,78

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 2 propadlo více učňů 35,29 % než středoškolských studentů 18,75 %. V opačném případě je zastoupeno středoškolských studentů 81,25 % oproti učňům 64,71 %. Podle otázky č. 2 je 15,22 % studentů a studentek SŠ mají k propadnutí blíže než 84,78 % studentů a studentek SŠ, kteří nikdy nepropadli.

Otázka č. 3: Zkusil (a) jsi někdy alkohol nebo drogy? ANO – NE

Tabulka č. 3: Zobrazení otázky č. 3

		ANO		NE	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	31	91,18	3	8,82
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	28	87,50	4	12,50
	DÍVKY	7	50,00	7	50,00
	CELKEM	35	76,09	11	23,91

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 3 zkusilo alkohol nebo drogy více učňů 91,18 % než středoškolských studentů 87,50 %. V opačném případě je zastoupeno středoškolských studentů 12,50 % oproti učňům 8,82 %. Podle otázky č. 3 je % 76,09 studentů a studentek SŠ, kteří mají k alkoholu a drogám blíže než 23,91 % studentů a studentek SŠ, kteří nikdy alkohol nebo drogy nezkusili.

Otázka č. 4: Užíváš (pravidelně) nějaké návykové látky? ANO – NE

Tabulka č. 4: Zobrazení otázky č. 4

		ANO		NE	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	10	29,41	24	70,59
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	7	21,88	25	78,12
	DÍVKY	0	0,00	14	100,00
	CELKEM	7	15,22	39	84,78

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 4 pravidelně užívá návykové látky více učňů 29,41 % než středoškolských studentů 21,88 %. V opačném případě je zastoupeno středoškolských studentů 78,12 % oproti učňům 70,59 %. Podle otázky č. 4 je 15,22 % studentů a studentek SŠ, kteří pravidelně užívají návykové látky než 84,78 % studentů a studentek SŠ, kteří návykové látky pravidelně neužívají.

Otázka č. 5: *Mají tvoji rodiče povědomí, s kým trávíš volný čas?*

- a) nikdy
- b) občas
- c) vždy

Tabulka č. 5: Zobrazení otázky č. 5

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	8	23,53	12	35,29	14	41,18
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	2	6,25	5	15,62	25	78,13
	DÍVKY	0	0,00	2	14,29	12	85,71
	CELKEM	2	4,35	7	15,22	37	80,43

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 5 mají rodiče vždy přehled o trávení volného času u středoškolských studentů 78,13 % než u učňů 41,18 %. V opačném případě je zastoupeno středoškolských studentů 6,25 % oproti učňům 23,53 %. Podle otázky č. 5 je 80,43 % studentů a studentek SŠ, o které mají rodiče vždy přehled. Občasný přehled mají rodiče u 23,75 % studentů a studentek SŠ a přehled nemají u 12,5 %.

Otázka č. 6: *S kým trávíš nejvíce volný čas?*

- a) sám, sama
- b) s přítelkyní, přítelem
- c) s rodiči, sourozenci
- d) s kamarády, kamarádkami
- e) s někým jiným (uved' s kým) – odpověď „parta“

Tabulka č. 6: Zobrazení otázky č. 6

		a)		b)		c)		d)		e)	
		POČ.	%	POČ.	%	POČ.	%	POČ.	%	POČ.	%
UČEŇ	CHLAPCI	1	2,94	5	14,71	5	14,71	17	50,00	6	17,65
STŘEDOŠK.	CHLAPCI	8	25,00	10	31,25	5	15,63	8	25,00	1	3,12
	DÍVKY	0	0,00	10	71,42	2	14,28	2	14,28	0	0,00
	CELKEM	8	17,39	20	43,48	7	15,22	10	21,74	1	2,17

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 6 tráví více volného času učni s kamarády 50,00 % než studenti 25,00 %. Naproti tomu více času tráví studenti se svými přítelkyněmi 31,25 % než učni 14,71 %. Podle otázky č. 6 tráví 17,39 % studentů a studentek SŠ volný čas sám. V 43,48 % studenti a studentek SŠ tráví volný čas s přítelem. Dále v 15,22 % studenti a studentek SŠ vyhledávají ve volném čase rodinu a sourozence. S kamarády tráví 21,74 % a studentek SŠ volného času a někomu jinému se věnují v 2,17 %.

Otázka č. 7: Kamarádíš se spíše ... ?

- a) se stejně starými kamarády
- b) se staršími kamarády
- c) s mladšími kamarády

Tabulka č. 7: Zobrazení otázky č. 7

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	9	26,47	15	44,12	10	29,41
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	9	28,13	11	34,37	12	37,50
	DÍVKY	2	14,29	12	85,71	0	0,00
	CELKEM	11	23,91	23	50,00	12	26,09

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 7 se více kamarádí učni se staršími kamarády 44,12 %, než je tomu u studentů v 34,37 %. V opačném případě se více kamarádí v 37,50 % středoškolské studenti s mladšími kamarády v 29,41 % než učni. Podle otázky č. 7 je 23,91 % studentů a studentek SŠ se kamarádí se stejně starými kamarády. V 50,0 % studentů a studentek SŠ se kamarádí se staršími kamarády a v 26,09 % dávají raději přednost mladším kamarádům.

Otázka č. 8: Byl (a) jsi někdy členem party, sekty? ANO – NE

Tabulka č. 8: Zobrazení otázky č. 8

		ANO		NE	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	27	79,41	7	16,29
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	19	59,38	13	40,62
	DÍVKY	0	0,00	14	100,00
	CELKEM	19	41,30	27	58,70

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 8 byl členem party učeň v 79,41 % a středoškolský student jen v 59,38 %. Oproti tomu nebyl nikdy členem party středoškolský student v 40,62 % a učeň v 16,29 %.

Podle otázky č. 8 je 41,30 % studentů a studentek SŠ, kteří byli někdy členem party než 58,70 % studentů a studentek SŠ, kteří se nikdy členy party nestali.

Otázka č. 9: *Jak je pro tebe důležité být členem party?*

- a) *nedůležité*
- b) *důležité*
- c) *velmi důležité*

Tabulka č. 9: Zobrazení otázky č. 9

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	7	20,59	4	11,76	23	67,65
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	13	40,63	7	21,87	12	37,50
	DÍVKY	14	100,00	0	0,00	0	0,00
	CELKEM	27	58,70	7	15,22	12	26,08

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 9 je velmi důležité být členem party u učňů v 67,65 % a u studentů v 37,50 %. Vůbec nedůležité je to pro 20,59 % učňů a pro 40,63 % studentů. Podle otázky č. 9 je pro 26,08 % studentů a studentek SŠ velmi důležité být členem party. U 15,22 % studentů a studentek SŠ je to pro ně jen důležité a pro 58,70 % studentů a studentek SŠ je to nedůležité.

Otázka č. 10: *Spáchal (a) jsi někdy trestný čin nebo delikt pod nátlakem kamarádů?*

- a) *jednou*
- b) *opakovaně*
- c) *nikdy*

Tabulka č. 10: Zobrazení otázky č. 10

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	9	26,47	2	5,88	23	67,65
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	3	9,38	0	0,00	29	90,62
	DÍVKY	0	0,00	0	0,00	14	100,00
	CELKEM	3	6,52	0	0,00	43	93,48

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 10 spáchalo trestný čin pod nátlakem 26,47 % učňů a u studentů v 9,38 %. Nikdy trestný čin nespáchalo pod nátlakem 67,65 % učňů a 90,62 % studentů. Podle otázky č. 10 nikdy nespáchalo trestný čin pod nátlakem 93,48 % studentů a studentek SŠ. U 6,52 % studentů a studentek SŠ spáchalo trestný čin pod nátlakem jednou.

Otázka č. 11: *U nás v rodině:*

- a) *panuje klid a příjemná atmosféra*
- b) *rodiče se občas hádají, ale jinak je to doma v pořádku*
- c) *rodiče se hádají často*
- d) *jeden z rodičů častěji popíjí alkohol*
- e) *jiné problémy*

Tabulka č. 11: Zobrazení otázky č. 11

		a)		b)		c)		d)		e)	
		POČ.	%	POČ.	%	POČ.	%	POČ.	%	POČ.	%
UČEŇ	CHLAPCI	16	47,06	9	26,47	4	11,76	4	11,76	1	2,94
STŘEDOŠK.	CHLAPCI	21	65,63	6	18,75	3	9,37	2	6,25	0	0,00
	DÍVKY	8	57,14	6	42,86	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	CELKEM	29	63,04	12	26,09	3	6,52	2	4,35	0	0,00

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 11 panuje klidná a příjemná atmosféra v rodině u 47,06 % u učňů a u 65,63 % u studentů. V rodině, kde se občas hádají je 26,47 % učňů a 18,75 % studentů. Podle otázky č. 11 panuje klidná atmosféra u 63,04 % studentů a studentek SŠ. V 26,09 % se rodiče u studentů a studentek SŠ občas hádají. Dále v 6,52 % se rodiče u studentů a studentek SŠ hádají často. V 4,35 % jeden z rodičů popíjí alkohol.

Otázka č. 12: *Prospěch mám/měl jsem:*

- a) *velmi dobrý (1, 2)*
- b) *průměrný (3)*
- c) *špatný (4, 5)*

Tabulka č. 12: Zobrazení otázky č. 12

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	4	11,76	16	47,06	14	41,18
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	9	28,13	18	56,25	5	15,62
	DÍVKY	10	71,43	4	28,57	0	0,00
	CELKEM	19	41,30	22	47,83	5	10,87

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 12 měli učni velmi dobrý prospěch v 11,76 % a studenti měli velmi dobrý prospěch v 28,13 %. Špatný prospěch mělo 41,18 % učňů a 10,87 % studentů. Průměrný učeň měl 47,06% a průměrný student měl 56,25 %. Podle otázky č. 12 mělo velmi dobrý

prospěch 41,30 % studentů a studentek SŠ. U 47,83 % studentů a studentek SŠ byl prospěch průměrný a v 10,87 % studentů a studentek SŠ byl prospěch špatný.

Otázka č. 13: *Jsi ochoten (ochotna) získat věc, po které dlouho toužíš třeba i krádeží, lstí nebo podvodem? ANO – NE*

Tabulka č. 13: Zobrazení otázky č. 13

		ANO		NE	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	16	47,06	18	52,94
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	5	15,63	27	84,37
	DÍVKY	0	0,00	14	100,00
	CELKEM	5	10,87	41	89,13

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 13 je učeň ochoten získat věc podvode v 47,06 % a středoškolský student v 15,63 %. V opačném případě, kdy není ochoten získat věc podvodem je u učňů 52,94 % a u středoškolských studentů 84,37 %. Podle otázky č. 13 je 10,87 % studentů a studentek SŠ ochotno věc získat podvodem a 89,13 % studentů a studentek SŠ ji získat podvodem nechtějí.

Otázka č. 14: *Pokud budeš členem party, u které bys chtěl(a) zůstat, a tvé udržení v ní by záviselo na tom, že odcizíš v obchodě nějakou věc v hodnotě asi 500,- Kč, jsi ochoten (ochotna) toto podstoupit? ANO – NE*

Tabulka č. 14: Zobrazení otázky č. 14

		ANO		NE	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	16	47,06	18	52,94
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	10	31,25	22	68,75
	DÍVKY	0	0,00	14	100,00
	CELKEM	10	21,74	36	78,26

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 14 bude 47,06 % učňů ochotno podstoupit krádež za cenu udržení v partě a 31,25 % studentů. Naopak toto riziko nepodstoupí 52,94 % učňů a 68,75 % středoškolských studentů. Podle otázky č. 14 je 21,74 % studentů a studentek SŠ, kteří by ukradli věc za cenu udržení v partě a 78,26 % studentů a studentek SŠ by se o toto nepokusilo.

Otázka č. 15: *Když zjistíš, že tvůj dobrý kamarád něco odcizil, změníš na něj svůj názor? ANO – NE*

Tabulka č. 15: Zobrazení otázky č. 15

		ANO		NE	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	18	52,94	16	47,06
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	20	62,50	12	37,50
	DÍVKY	11	78,57	3	21,43
	CELKEM	31	67,39	15	32,61

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 15 52,94 % učňů by změnilo na kamaráda svůj názor, kdyby něco odcizil a 62,50 % středoškolských studentů. V opačném případě by nezměnilo svůj názor 37,50 % středoškolských studentů a 47,06 % učňům. Podle otázky č. 15 je 69,39 % studentů a studentek SŠ, kteří by změnili svůj názor na kamaráda, který něco odcizil a 32,61 % studentů a studentek SŠ, kteří by svůj názor nezměnili.

Otázka č. 16: Spáchal někdo z rodiny trestný čin (např. krádež věci v hodnotě více než 5000,- Kč, napadení, ublížení na zdraví, ...)?

a) ano (vypiš ...) – 2x krádež, 2x napadení

b) ne

Tabulka č. 16: Zobrazení otázky č. 16

		a)		b)	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	3	8,82	31	91,18
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	1	3,13	31	96,87
	DÍVKY	0	0,00	14	100,00
	CELKEM	1	2,17	45	97,83

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 16 v rodině u učňů spáchal někdo trestný čin v 8,82 % a u studentů se jedná o 3,13 %. Trestný čin v rodině nespáchalo u učňů 91,18 % a u studentů 96,87 %. Podle otázky č. 16 spáchal někdo trestný čin v rodině studentů a studentek SŠ v 2,17 % a nikdo u studentů a studentek SŠ nespáchal trestný čin v rodině 97,83 %.

Otázka č. 17: Rodičovskou východu považují za:

a) velmi přísnou s častými tresty, o pravidlech se nediskutuje

b) velmi volnou, dělám si, co chci

c) spravedlivou, o pravidlech se mluví

Tabulka č. 17: Zobrazení otázky č. 17

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	6	17,65	8	23,53	18	52,94
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	5	15,63	10	31,25	17	59,38
	DÍVKY	1	7,14	6	42,86	7	50
	CELKEM	6	13,04	16	34,78	24	52,17

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 17 považuje rodičovskou výchovu za spravedlivou, o pravidlech se mluví 52,94 % učňů a 59,38 % studentů. Za velmi přísnou s častými tresty považuje 17,65 % učňů a 15,63 % studentů. Podle otázky č. 17 mají velmi přísnou výchovu s častými tresty 13,04 % studentů a studentek SŠ. U 34,78 % studentů a studentek SŠ je výchova velmi volná a můžou si dělat, co chtějí. U 52,17 % studentů a studentek SŠ je výchova spravedlivá a o pravidlech se mluví.

Otázka č. 18: Jaké tresty používají rodiče (je možno více odpovědí)?

- a) fyzické tresty
- b) nevyplácení kapesného
- c) domácí vězení
- d) zákaz televize a internetu
- e) nepoužívají tresty
- f) jiný trest

Tabulka č. 18: První část zobrazení otázky č. 18

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	4	11,76	16	47,06	2	5,88
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	3	9,38	8	25,00	2	6,25
	DÍVKY	0	0,00	4	28,57	0	0,00
	CELKEM	3	6,52	12	26,09	2	4,35

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 18: Druhá část zobrazení otázky č. 18

		d)		e)		f)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	12	35,29	0	0,00	0	0,00
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	14	43,75	3	9,38	2	6,25
	DÍVKY	3	21,43	7	50,00	0	0,00
	CELKEM	17	36,96	10	21,74	2	4,35

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 18 rodiče nejčastěji používají tresty ohledně nevyplácení kapesného na učně v 47,06 % a na studenty v 25,00 %. U zákazu televize a internetu dostávají trest v 43,75 % studenti a v 35,29 % učni. Podle otázky č. 18 jsou na studentech a studentkách SŠ v 6,52 % používány fyzické tresty. Trest v podobě nevyplácení kapesného je u studentů a studentek SŠ v 26,09 %. Domácí vězení není moderní a proto má u studentů a studentek SŠ malé zastoupení v podobě 4,35 %. Zákaz televize a internetu patří mezi nejčastější zákazy u studentů a studentek SŠ v podobě 36,96 %. Bez trestu vyjde 21,74 %. A jiný trest odnese 4,35 %.

Otázka č. 19: *Jak se zachovám, když mě bude někdo k trestné činnosti navádět?*

a) *rázně odmítnu, a sdělím to rodičům*

b) *nechám se přemluvit*

Tabulka č. 19: Zobrazení otázky č. 19

		a)		b)	
		POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	24	70,59	10	29,41
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	27	84,38	5	15,62
	DÍVKY	14	100,00	0	0,00
	CELKEM	41	89,13	5	10,87

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 19 se nenechá přemluvit k trestné činnosti 70,59 % učňů a 84,38% středoškolských studentů. V opačném případě se nechá přemluvit 15,62 % středoškolských studentů a 29,41 % učňů. Podle otázky č. 19 se nenechá přemluvit k trestnému činu 89,13 % studentů a studentek SŠ a nechá se přemluvit 10,87 % studentů a studentek SŠ.

Otázka č. 20: *Můj názor na kriminální činy?*

a) *jsem ostře proti*

b) *je to normální*

c) *je mi to jedno*

Tabulka č. 20: Zobrazení otázky č. 20

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	11	32,35	3	8,82	20	58,82
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	17	53,13	0	0,00	15	46,87
	DÍVKY	12	85,71	0	0,00	2	14,29
	CELKEM	29	63,04	0	0,00	17	36,96

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 20 jaký je názor na kriminální činy odpověděli učni v 8,82 %, že je to normální. Naproti tomu je 53,13 % studentů ostře proti kriminálním činům a jen 32,35 % jsou proti učni. Podle otázky č. 20 je 63,04 % studentů a studentek SŠ ostře proti kriminálním činům. Jedno je to u 36,96 % studentů a studentek SŠ.

Otázka č. 21: Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek?

- a) ano, pravidelně
- b) ne, vůbec
- c) občas

Tabulka č. 21: Zobrazení otázky č. 21

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	3	8,82	27	79,41	4	11,76
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	10	31,25	14	43,75	8	25,00
	DÍVKY	4	28,57	1	7,14	9	64,29
	CELKEM	14	30,43	15	32,61	17	36,96

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 21 nenavštěvuje vůbec žádný kroužek 79,41 % učňů a 43,75 % studentů. Pravidelně zájmový kroužek navštěvuje 8,82 % učňů a 31,25% studentů. Podle otázky č. 21 navštěvuje pravidelně zájmový kroužek 30,43 % studentů a studentek SŠ. Do kroužku vůbec nechodí 32,61 % studentů a studentek SŠ a občas tam zajde 36,96 % studentů.

Otázka č. 22: Obejdete se při trávení svého volného času bez počítače („chytrého“ mobilního telefonu)?

- a) ano
- b) jen těžko
- c) ne

Tabulka č. 22: Zobrazení otázky č. 22

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	2	5,88	18	52,94	14	41,18
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	8	25,00	8	25,00	16	50,00
	DÍVKY	4	28,57	8	57,14	2	14,29
	CELKEM	12	26,09	16	34,78	18	39,13

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 22 se jen těžko obejde bez mobilního telefonu 52,94 % učňů a 25,00 % studentů. Bez mobilního přístroje se neobejde 41,18 % učňů a 50,00 % studentů. Podle

otázky č. 22 se obejde bez mobilního telefonu 26,09 % studentů a studentek SŠ. Jen těžko se bez něho obejde 34,78 % studentů a studentek SŠ a 39,13 % studentů a studentek SŠ se bez mobilního telefonu neobejde vůbec.

Otázka č. 23: *Jaké si myslíš, že máš vztahy s rodiči?*

- a) velmi dobré
- b) dobré
- c) špatné
- d) jiné

Tabulka č. 23: Zobrazení otázky č. 23

		a)		b)		c)		d)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	5	14,71	14	41,18	11	32,35	4	11,76
	STŘEDOŠKOLÁK	10	31,25	14	43,75	6	18,75	2	6,25
	DÍVKY	9	64,29	4	28,57	1	7,14	0	0,00
	CELKEM	19	41,30	18	39,13	7	15,22	2	4,35

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 23 má špatné vztahy s rodiči 32,35% učňů a 18,75 % studentů. Dobré vztahy s rodiči má 41,18 % učňů a 43,75 % studentů. Podle otázky č. 23 má velmi dobré vztahy 41,30 % studentů a studentek SŠ. Dobré vztahy uvádí 39,13 % studentů a studentek SŠ. Ve špatném rodinném vztahu se nachází 15,22 % studentů a studentek SŠ. A jiný důvod uvádí 4,35 % studentů a studentek SŠ.

Otázka č. 24: *Jak se k tobě chovají rodiče, když máš problémy s chováním ve škole nebo někde jinde?*

- a) často mě trestají, i fyzicky
- b) diskutují o tom se mnou, ale netrestají mě
- c) občas mě potrestají, ale přiměřeně
- d) rodičům je to jedno

Tabulka č. 24: Zobrazení otázky č. 24

		a)		b)		c)		d)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	11	32,35	2	5,88	6	17,65	15	44,12
	STŘEDOŠKOLÁK	9	28,13	4	12,50	10	31,25	9	28,13
	DÍVKY	1	7,14	10	71,43	2	14,29	1	7,14
	CELKEM	10	21,74	14	30,43	12	26,09	10	21,74

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 24 je řešena otázka, jak řeší problém s chováním u svých dětí. U učňů je to rodičům z velké části jedno dle zjištěných 44,12 % a u studentů je to rodičům jedno v 28,13 %. Občas potrestají, ale jen přiměřeně 31,25 % studentů a 17,65 % učňů. Podle otázky č. 24 se často trestá i fyzicky 21,74 % studentů a studentek SŠ. Bez trestu a s dlouhou diskuzí skončí 30,43 % studentů a studentek SŠ. Občas přijde přiměřený trest u 26,09 % studentů a studentek SŠ a u 21,74 % studentů a studentek SŠ je to rodičům jedno.

Otázka č. 25: *Kolik času trávíš společně s rodiči?*

- a) *trávíme spolu hodně času*
- b) *trávíme spolu času přiměřeně*
- c) *trávíme spolu málo času*
- d) *netrávíme spolu téměř žádný čas*

Tabulka č. 25: Zobrazení otázky č. 25

		a)		b)		c)		d)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	3	8,82	13	38,24	9	26,47	9	26,47
	STŘEDOŠKOLÁK	10	31,25	19	59,38	3	9,38	0	0,00
	DÍVKY	9	64,29	3	21,43	2	14,29	0	0,00
	CELKEM	19	41,30	22	47,83	5	10,87	0	0,00

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 25 tráví společně s rodinou přiměřeně času 38,24 % učňů a 59,38 % studentů. Podle otázky č. 25 tráví s rodinou hodně času 41,30 % studentů a studentek SŠ. Přiměřeně času s rodinou stráví 47,83 % studentů a studentek SŠ. Málo času s rodinou je 10,87 % studentů a studentek SŠ.

Otázka č. 26: *S kým řešíš své problémy?*

- a) *rodina*
- b) *kamarádi*
- c) *s nikým*
- d) *jiné*

Tabulka č. 26: Zobrazení otázky č. 26

		a)		b)		c)		d)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	4	11,76	22	64,71	6	17,65	2	5,88
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	12	37,50	19	59,38	1	3,13	0	0,00
	DÍVKY	10	71,43	4	28,57	0	0,00	0	0,00
	CELKEM	22	47,83	23	50,00	1	2,17	0	0,00

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 26 řeší své problémy s kamarády 64,71 % učňů a 59,38 % studentů. Podle otázky č. 26 řeší své problémy s rodinou 47,83 % studentů a studentek SŠ. S kamarády mluví o problémech 50,0 % studentů a studentek SŠ. Raději s nikým to neřeší 2,17 % studentů a studentek SŠ.

Otázka č. 27: Rozumíš si se spolužáky?

- a) ano
- b) moc ne
- c) nevšímám si jich

Tabulka č. 27: Zobrazení otázky č. 27

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	16	47,06	12	35,29	6	17,65
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	13	40,63	11	34,37	8	25,00
	DÍVKY	10	71,43	4	28,57	0	0,00
	CELKEM	23	50,00	15	32,61	8	17,39

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 27 si rozumí 47,06 % učňů a 40,63 % studentů. Podle otázky č. 27 si rozumí se spolužáky 50,0 % studentů a studentek SŠ. Moc dobře si nerozumí 32,61 % studentů a studentek SŠ. A u 17,39 % studentů a studentek SŠ si spolužáků nevšímá.

Otázka č. 28: Objevuje se u vás na škole šikana?

- a) ano
- b) ne
- c) o ničem nevím

Tabulka č. 28: Zobrazení otázky č. 28

		a)		b)		c)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	2	5,88	20	58,82	12	35,29
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	0	0,00	13	40,63	19	59,37
	DÍVKY	0	0,00	14	100,00	0	0,00
	CELKEM	0	0,00	27	58,70	19	41,30

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 28 se dle 58,82 % učňů a 40,63 % studentů šikana nevyskytuje. A o žádné šikaně neví 35,29 % učňů a 59,37% studentů. Podle otázky č. 28 se šikana na škole neobjevuje dle 58,70 % studentů a studentek SŠ. Podle 41,30 % studentů a studentek SŠ o žádné šikaně na škole neví.

Otázka č. 29: *Kdy jsi měl (a) první sexuální zkušenost (pohlavní styk)?*

- a) 15 a méně let
- b) 16-17 let
- c) 18 a více let
- d) nemám žádnou zkušenost

Tabulka č. 29: Zobrazení otázky č. 29

		a)		b)		c)		d)	
		POČET	%	POČET	%	POČET	%	POČET	%
UČEŇ	CHLAPCI	14	41,18	16	47,06	2	5,88	2	5,88
STŘEDOŠKOLÁK	CHLAPCI	8	25,00	15	46,88	3	9,38	6	18,75
	DÍVKY	3	21,43	7	50,00	4	28,57	0	0,00
	CELKEM	11	23,91	22	47,83	7	15,22	6	13,04

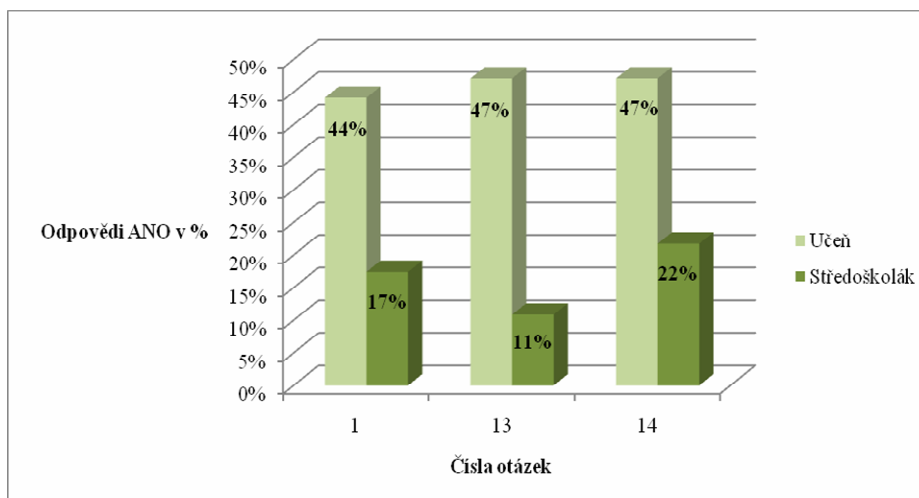
Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 29 mělo první sexuální zkušenost v 16-17 letech 47,06 % učňů a 46,88 % studentů. Podle otázky č. 29 mělo první sexuální zkušenost v 15 a méně letech 23,91 % studentů a studentek SŠ. První sexuální zkušenost v 16-17 letech mělo 47,83 % studentů a studentek SŠ. První sexuální zkušenost v 18 a více letech 15,22 % studentů a studentek SŠ. A 13,04 % studentů a studentek SŠ nemá žádnou sexuální zkušenost.

4.3 Interpretace zjištěných dat

Hypotéza H_1 : „Předpokládám, že kriminalita mladistvých se vyskytuje ve větší míře u učňovských než u středoškolských oborů.“ Otázky zaměřené na kriminalitu mladistvých jsou především otázky č. 1, 10, 13, 14 a 19, jejichž výsledky jsou zobrazeny na následujících třech obrázcích.

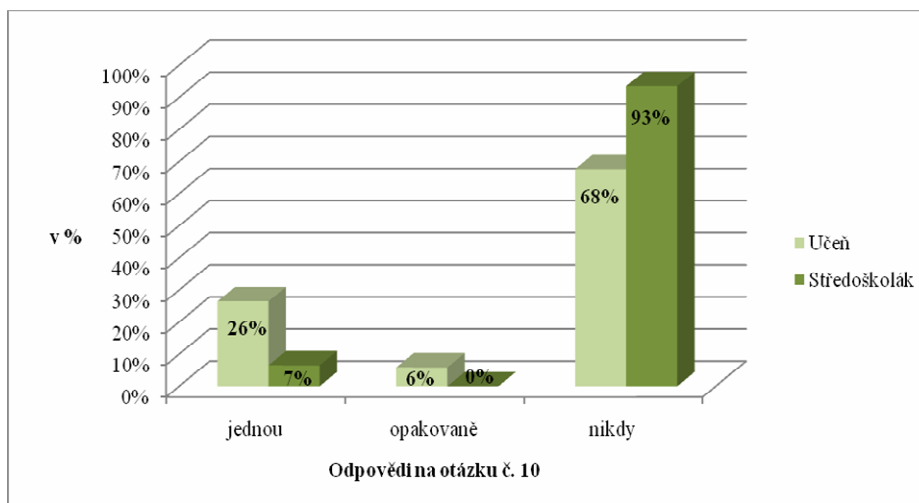
Obrázek č. 1: Kladné odpovědi na otázky 1, 13 a 14

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek č. 1 zobrazuje kladné odpovědi na otázky č 1, 13 a 14. Podle výsledku u otázky č. 1 je u krádeží zastoupeno více učňů 44,12 % než středoškolských studentů a studentek SŠ, kteří dosáhli 17,39 %. U otázky č. 13 je učeň ochoten získat věc podvodem v 47,06 % a středoškolská studenta a studentka SŠ jen v 10,87 %. U otázky č. 14 bude 47,06 % učňů ochotno podstoupit krádež za cenu udržení v partě a 21,74 % středoškolských studentů a studentek SŠ.

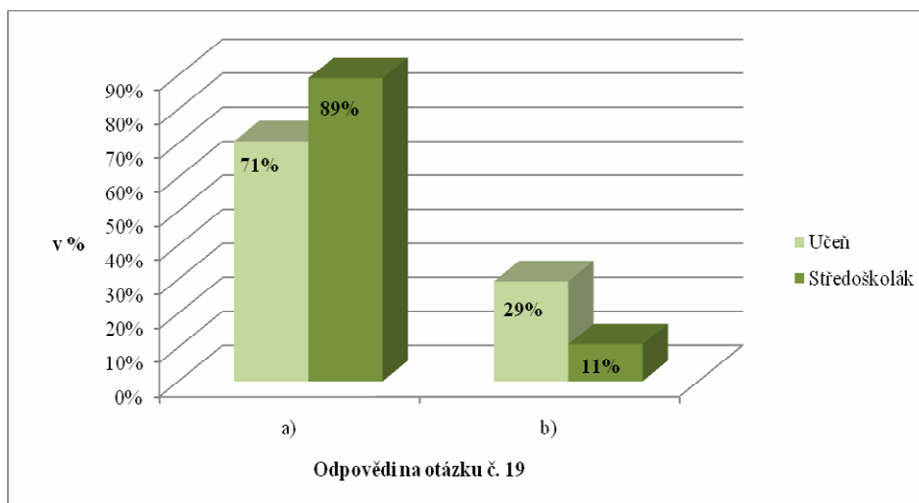
Obrázek č. 2: Odpovědi na otázku č. 10

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 10 spáchalo jednou trestný čin pod nátlakem 26,47 % učňů a u středoškolských studentů a studentek SŠ jen 6,52 %. Opakovaně trestný čin spáchalo 5,88 % učňů a středoškolských studentů a studentek SŠ 0 %. Nikdy trestný čin nespáchalo pod nátlakem 67,65 % učňů a 93,48 % středoškolských studentů a studentek SŠ.

Obrázek č. 3: Odpovědi na otázku č. 19

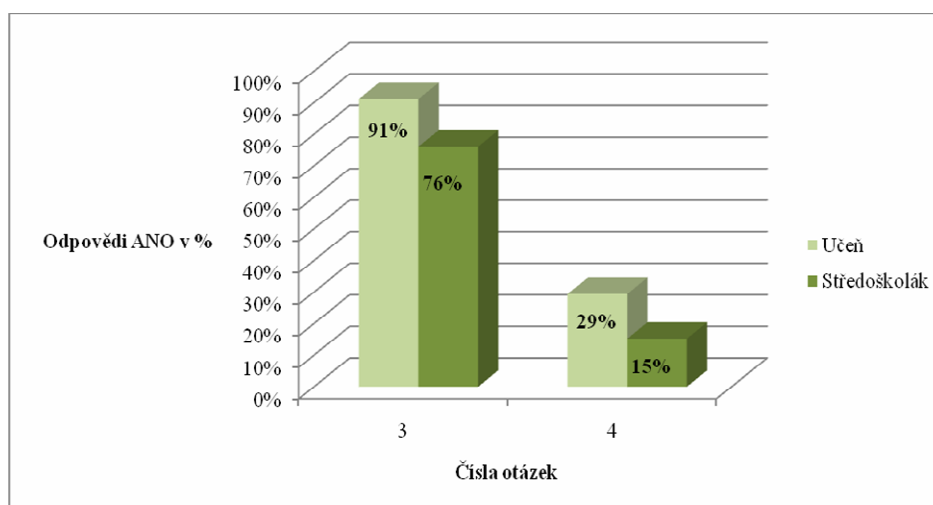
Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 19 se nenechá přemluvit k trestné činnosti 70,59 % učňů a 84,38% středoškolských studentů a studentek SŠ. V opačném případě se nechá přemluvit 29,41 % učňů a 10,87 % středoškolských studentů a studentek SŠ.

Z výše uvedených odpovědí usuzuji, že kriminalita mladistvých na učňovských oborech je větší než v oborech středoškolských. Z tohoto důvodu **byla** hypotéza č. 1 **potvrzena**.

Hypotéza H_2 : „Předpokládám, že při páchání kriminality u mladistvých jsou hlavní příčinou návykové látky.“ Otázky zaměřené na drogovou problematiku mladistvých jsou č. 3 a 4, jejichž výsledky lze vyčíst z následujícího obrázku.

Obrázek č. 4: Kladné odpovědi na otázky 3 a 4

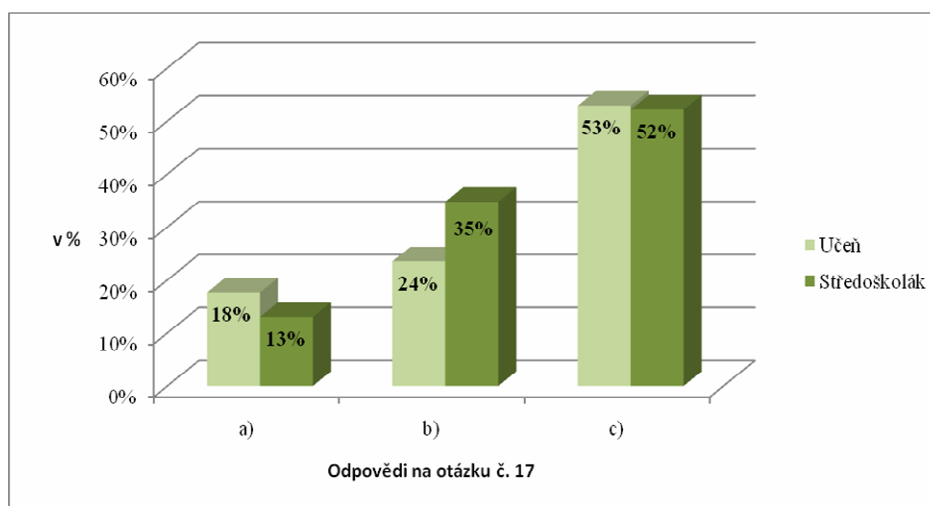
Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 3 zkusilo alkohol nebo drogy 91,18 % učňů než středoškolských studentů a studentek SŠ v 76,09 %. U otázky č. 4 pravidelně užívá návykové látky 29,41 % učňů a 15,22 % středoškolských studentů a studentek SŠ.

Z výše uvedených odpovědí usuzují, že návykové látky v určitých případech vedou mladistvého k páčání kriminality. Z tohoto důvodu **byla** hypotéza č. 2 **potvrzena**.

Hypotéza H_3 : „Učni s přísnější výchovou páchají více trestné činnosti než studenti z maturitních oborů s přísnější výchovou.“ O ověření této hypotézy nejvíce vypovídají otázky č. 1, 10 a 17. Následující obrázek zobrazuje pouze odpovědi na otázku č. 17. Další dvě otázky jsou zobrazeny v předchozích obrázcích č. 1 a 2.

Obrázek č. 5: Odpovědi na otázku č. 17

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 17 považuje rodičovskou výchovu za přísnou s častými tresty 17,65 % učňů a 13,04 % středoškolských studentů a studentek SŠ. U 23,53 % učňů a 34,78 % středoškolských studentů a studentek SŠ je výchova velmi volná a můžou si dělat, co chtějí. U 52,94 % učňů a 52,17 % studentů a studentek SŠ je výchova spravedlivá a o pravidlech se mluví.

Z výše uvedených odpovědí usuzují, že přísná výchova v rodině nemá vliv na páčání trestné činnosti mladistvých. Z tohoto důvodu **nebyla** hypotéza č. 3 **potvrzena**.

ZÁVĚR

Kriminalita mládeže je velmi obsáhlý obor, do kterého zasahuje mnoho vědních oborů. Kriminalita mládeže v poslední době klesá, ale je známo, že dochází ke stále větší brutalitě a agresivitě. Z tohoto důvodu jsem si vybral kriminalitu mládeže, její příčiny a důsledky, abych ji více pochopil a přiblížil se této problematice. Čím více o této problematice bude vědět společnost, tak vzrůstá i šance, že se dá tomuto negativnímu jevu zabránit nebo předcházet.

Velký vliv na formování jedince má rodina, pokud rodina neplní funkci správně, tak vzniká pravidelné strádání a následné prožívání zklamání. Takový jedinec může mít do budoucna problémy se v mezilidských vztazích řádně orientovat a následně pochybovat o svých schopnostech. Ve špatně fungující rodině se nemá možnost naučit odpovědnosti za své chování, uzavírá se sám do sebe, a vše může zpravidla vést k nenávisti a agresivitě.

Z neúplných a špatně fungujících rodin pochází většina mládeže, která postupem času začne páchat trestnou činnost, ale jsou zde i rodiny, které na první pohled vypadají spořádaně a ekonomicky zajištěné. V těchto rodinách chybí důslednost při výchově a často ochranářské chování rodičů. Děti mohou být více citově deprimované a škola může být jejich jedinou nadějí. V tomto případě je důležitá role pedagoga, jak dokáže jedinci pomoci a nasměrovat ho správným směrem. Tato problematika se vyskytuje především na učňovských oborech, kdy je zvýšené riziko patologického chování.

Rodiče se často mnoho nevěnují svým dětem v jejich volném čase, a právě volné chvíle pak mohou být příčinou páchání trestné činnosti, neschopnost a neochota je pozitivně motivovat. Zde může být do budoucna zajímavý názor, že za své děti by mohli být trestáni i rodiče, ale to je jen myšlenka, která pravděpodobně nikdy nenajde své uplatnění v praxi.

Zpracováním tohoto tématu mne velice obohatilo a přineslo cenné zkušenosti do mé policejní profese. Své nabyté vědomosti mohu předávat svým kolegům, ale i mladistvým pachatelům, které mohu ve výkonu potkat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Právní předpisy

- [1.] Zákon č.40/2009 Sb., trestní zákoník § 205, § 207, § 228, § 270, § 146, § 158, §173, §176, §185, § 284, § 285.
- [2.] Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
- [3.] Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.
- [4.] Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, § 5.

Monografie

- [5.] ARTERBURN, Stephen a Jim BURNS. *Drogy klepou na dveře: výchova, prevence, léčba*. Vyd. 1. Brno: Nová naděje, 2001, 211 s. ISBN 80-86077-03-9.
- [6.] GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006, 280 s. ISBN 80-246-1293-3.
- [7.] HAYES, Nicky. *Aplikovaná psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 224 s. ISBN 80-7178-807-4.
- [8.] CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010, 239 s. ISBN 978-80-7201-825-3.
- [9.] JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 413 s. ISBN 978-80-7367-466-3.
- [10.] KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Vzpouora deprivantů: nestvůry, nástroje, obrana*. Nové, přeprac. vyd. Praha: Galén, c2006, 327 s. ISBN 80-7262-410-5.
- [11.] MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003, 340 s. ISBN 80-7178-771-x.

- [12.] MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 335 s. ISBN 80-7178-226-2.
- [13.] MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
- [14.] PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Vyd. 1. V Praze: Triton, 2005, 226 s. ISBN 80-7254-593-0.
- [15.] ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 416 s. ISBN 978-80-87212-68-4.
- [16.] ŠTERN, Pavel, Lenka OUŘEDNÍČKOVÁ a Dagmar DOUBRAVOVÁ. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
- [17.] TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 198 s. ISBN 80-7178-503-2.
- [18.] VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008, 870 s. ISBN 978-80-7367-414-4.
- [19.] VANTUCH, Pavel. *Kriminalita mládeže a její prevence*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1984, 139 s.
- [20.] VEČERKA, Kazimír. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, 139 s. ISBN 80-7338-033-1.
- [21.] VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 94 s. ISBN 80-210-3532-3.
- [22.] ZAPLETAL, Josef. *Vybraná kriminologická témata*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2001, 67 s. ISBN 80-7251-065-7.
- [23.] ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1998, 128 s. ISBN 80-85981-87-4.
- [24.] ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002, 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

Internetové zdroje

- [25.] Citáty slavných [online]. [cit. 2013-09-05]. Dostupné z:
<http://www.citaty-slavných.cz/vyhledavani/ml%C3%A1de%C5%BE>
- [26.] Národní informační centrum pro mládež [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z:
<http://www.nicm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>
- [27.] Wikipedia [online]. [cit. 2013-09-08]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Mladistv%C3%BD>
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pachatel>
http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9Amluva_o_pr%C3%A1vech_d%C3%ADt%C4%9Bte
http://cs.wikipedia.org/wiki/Listina_z%C3%A1kladn%C3%ADch_pr%C3%A1v_a_svobod
- [28.] Žák a sociálně patologické jevy v kontextu střední školy [online]. [cit. 2013-09-08].
Dostupné z: <http://www.sos-ub.cz/prevence/hyp1.htm>
- [29.] Absolventi [online]. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z:
<http://absolventi.gymcheb.cz/2007/mihrubo/umluva.html>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Kladné odpovědi na otázky 1, 13 a 14.....	67
Obrázek č. 2: Odpovědi na otázku č. 10	67
Obrázek č. 3: Odpovědi na otázku č. 19	68
Obrázek č. 4: Kladné odpovědi na otázky 3 a 4.....	68
Obrázek č. 5: Odpovědi na otázku č. 17	69

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Zobrazení otázky č. 1	52
Tabulka č. 2: Zobrazení otázky č. 2	53
Tabulka č. 3: Zobrazení otázky č. 3	53
Tabulka č. 4: Zobrazení otázky č. 4	53
Tabulka č. 5: Zobrazení otázky č. 5	54
Tabulka č. 6: Zobrazení otázky č. 6	54
Tabulka č. 7: Zobrazení otázky č. 7	55
Tabulka č. 8: Zobrazení otázky č. 8	55
Tabulka č. 9: Zobrazení otázky č. 9	56
Tabulka č. 10: Zobrazení otázky č. 10	56
Tabulka č. 11: Zobrazení otázky č. 11	57
Tabulka č. 12: Zobrazení otázky č. 12	57
Tabulka č. 13: Zobrazení otázky č. 13	58
Tabulka č. 14: Zobrazení otázky č. 14	58
Tabulka č. 15: Zobrazení otázky č. 15	59
Tabulka č. 16: Zobrazení otázky č. 16	59
Tabulka č. 17: Zobrazení otázky č. 17	60
Tabulka č. 18: První část zobrazení otázky č. 18	60
Tabulka č. 18: Druhá část zobrazení otázky č. 18	60
Tabulka č. 19: Zobrazení otázky č. 19	61
Tabulka č. 20: Zobrazení otázky č. 20	61
Tabulka č. 21: Zobrazení otázky č. 21	62
Tabulka č. 22: Zobrazení otázky č. 22	62
Tabulka č. 23: Zobrazení otázky č. 23	63
Tabulka č. 24: Zobrazení otázky č. 24	63
Tabulka č. 25: Zobrazení otázky č. 25	64
Tabulka č. 26: Zobrazení otázky č. 26	65
Tabulka č. 27: Zobrazení otázky č. 27	65
Tabulka č. 28: Zobrazení otázky č. 28	66
Tabulka č. 29: Zobrazení otázky č. 29	66

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník pro studenty

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Vážení studenti,

Jsem student IMS Brno a zpracovávám svoji diplomovou práci na téma "Kriminalita mládeže její příčiny a důsledky". Součástí práce je i dotazníkové šetření. Dotazník je zcela anonymní, po zpracování a vyhodnocení budou získané údaje zničeny. Z tohoto důvodu Vás žádám a pravdivé odpovědi. Cílem dotazníku je pouze průzkum pro studijní účely. Děkuji Vám za spolupráci.

Tomáš Svoboda

Instrukce: Vhodnou odpověď na otázku zaškrtněte nebo vepište.

Nepodepisujte se.

Věk:

Pohlaví:

Sourozenci: ANO – NE

Pocházím z: úplná rodina X žiji jen s 1 rodičem X jiné:.....

1. Ukradl jsi někdy něco? ANO - NE

2. Propadl (a) jsi někdy ve škole? ANO - NE

3. Zkusil (a) jsi někdy alkohol nebo drogy? ANO - NE

4. Užíváš (pravidelně) nějaké návykové látky? ANO - NE

5. Mají tvoji rodiče povědomí, s kým trávíš volný čas?

- a) Nikdy
- b) Občas
- c) Vždy

6. S kým trávíš nejvíce volný čas?

- a) Sám, sama
- b) S přítelkyní, přítelem
- c) S rodiči, sourozenci
- d) S kamarády, kamarádkami
- e) S někým jiným (uveď s kým).....

7. Kamarádíš se spíše

- a) Se stejně starými kamarády
- b) Se staršími kamarády
- c) S mladšími kamarády

8. Byl (a) jsi někdy členem party, sekty?

- a) Ano
- b) Ne

9. Jak je pro tebe důležité být členem party?

- a) Nedůležité
- b) Důležité
- c) Velmi důležité

10. Spáchal (a) jsi se někdy trestný čin nebo delikt pod nátlakem kamarádů?

- a) Jednou
- b) Opakovaně
- c) Nikdy

11. U nás v rodině:

- a) panuje klid a příjemná atmosféra
- b) rodiče se občas hádají, ale jinak je to doma v pořádku
- c) rodiče se hádají často
- d) jeden z rodičů častěji popíjí alkohol
- e) jiné problémy

12. Prospěch mám/měl jsem a) velmi dobrý (1,2), b) průměrný (3) c) špatný (4, 5)

13. Jsi ochoten (ochotna) získat věc, po které dlouho toužíš třeba i krádeží, lstí nebo podvodem.

ANO - NE

14. Pokud budeš členem party, u které by si chtěla zůstat, a tvé udržení v ní by záviselo na tom, že odcizíš v obchodě nějakou věc v hodnotě asi 500,- Kč, jsi ochoten/a toto postoupit.

ANO - NE

15. Když zjistíš, že tvůj dobrý kamarád něco odcizil, změníš na něj svůj názor? ANO - NE

16. Spáchal někdo z rodiny trestný čin (např. krádež věci v hodnotě více než 5000Kč, napadení, ublížení na zdraví,...)?

- a) ano (vypiš.....)
- b) ne

17. Rodičovskou výchovu považují za:

- a) velmi přísnou s častými tresty, o pravidlech se nediskutuje
- b) velmi volnou, dělám si, co chci
- c) spravedlivou, o pravidlech se mluví

18. Jaké tresty používají rodiče (možných více odpovědí)?

- a) fyzické tresty
- b) nevyplácení kapesného
- c) domácí vězení
- d) zákaz televize a internetu
- e) nepoužívají tresty
- f) jiný trest ...

19. Jak se zachovám, když mě bude někdo k trestné činnosti navádět?

- a) rázně odmítnu, a sdělím to rodičům
- b) nechám se přemluvit

20. Můj názor na kriminální činy?

- a) jsem ostře proti
- b) je to normální
- c) je mi to jedno

21. Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek?

- a) ano, pravidelně
- b) ne, vůbec
- c) občas

22. Obejdete se při trávení svého volného času bez počítače („chytřejší“ mobilního telefonu)?

- a) ano
- b) jen těžko
- c) ne

23. Jaké si myslíš, že máš vztahy s rodiči?

- a) velmi dobré
- b) dobré
- c) špatné
- d) jiné:.....

24. Jak se k tobě chovají rodiče, když máš problémy s chováním ve škole nebo někde jinde?

- a) často mě trestají, i fyzicky
- b) diskutují o tom se mnou, ale netrestají mě
- c) občas mě potrestají, ale přiměřeně
- d) rodičům je to jedno

25. Kolik času trávíš společně s rodiči?

- a) trávíme spolu hodně času
- b) trávíme spolu času přiměřeně
- c) trávíme společně málo času
- d) netrávíme spolu téměř žádný čas

26. S kým řešíš své problémy?

- a) Rodina
- b) Kamarádi
- c) S nikým
- d) jiné

27. Rozumíš si se spolužáky?

- a) Ano
- b) Moc ne
- c) Nevšímám si jich

28. Objevuje se u vás na škole šikana?

- a) Ano
- b) Ne
- c) O ničem nevím

29. Kdy jsi měl/a první sexuální zkušenost (pohlavní styk)?

- a) 15 a méně let
- b) 16 – 17
- c) 18 a více
- d) nemám žádnou